

**Korupcijas
novēršanas un apkarošanas
biroja**

**PUBLISKAIS
PĀRSKATS**

2008

2008.gads bijis dažādu notikumu un izaicinājumu pārpilns ne tikai Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, bet visā valstī kopumā. Lai arī ilgu laiku Birojs darbojās bez Saeimas apstiprināta vadītāja, tomēr iestādes darbinieki ir spējuši nodrošināt, ka tiek pildīti likumā noteiktie pienākumi un izdodas sekmīgi sasniegt izvirzītos mērķus. Tagad ir būtiski noturēt sasniegto līmeni un pilnveidoties, lai, izmantojot visus Biroja rīcībā esošos resursus, efektīvi un sistēmiski mazinātu korupcijas ietekmi visās publiskās pārvaldes jomās.

2008.gada nogalē Birojs tāpat kā visa valsts nonāca jaunu pārmaiņu un izaicinājumu priekšā, ko nesusi ekonomiskā krīze. Diemžēl saspringtā finanšu situācija provocē jaunas korupcijas izpausmes formas gan uzņēmēju, gan amatpersonu darbībā, tādēļ Birojam jāspēj pildīt svarīgais uzdevums – mazināt prettiesiskas rīcības ietekmi uz valsts pārvaldi, pašvaldībām un politiskajiem lēmumiem. Resursu mazināšanās noteikti nevar ļaut izvairīties no resursu optimizācijas, tomēr nedrīkst vājināt Biroja spējas kompleksi vērsties pret kukuļošanu vai dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, jo korupcijas rezultātā valstij nodarītie zaudējumi ir daudz lielāki nekā Biroja uzturēšanas izmaksas.

Vēlos aicināt ikvienu arī krīzes apstākļos spēt turēties pretī nozieguma kārdinājumam un atcerēties, ka tikai godprātīgs darbs var dot ieguldījumu labklājības nodrošināšanā mūsu valstī!

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieks

A handwritten signature in purple ink, consisting of stylized, overlapping loops and lines.

Normunds Vilnītis

Satura rādītājs

Ievads	4
Biroja statuss un funkcijas	9
Biroja darbības rezultāti	12
Saņemto iesniegumu un sūdzību analīze	12
Korupcijas novēršana	14
Pretkorupcijas politikas koordinēšana	14
Normatīvo aktu projektu izstrāde	15
Sabiedrības informēšana un izglītošana	17
Interesu konfliktu novēršana valsts amatpersonu darbībā	21
Korupcijas apkarošana	25
Politisko partiju un to apvienību finansēšanas kontrole	30
Starptautiskā sadarbība un citu valstu pieredzes apkopošana	33
Biroja personāls	36
Budžeta informācija	39
Iekšējās kontroles sistēmas efektivitātes pilnveidošana	40

Ievads

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk tekstā – Birojs), lai informētu sabiedrību par savas darbības mērķiem un rezultātiem, kā arī par piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietošanu, ir sagatavojis publisko pārskatu par 2008.gadu, kas nodrošina Biroja sasniegto rezultātu salīdzinājumu ar valdības deklarācijā un Biroja plānos noteiktajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem.

Biroja virsmērķis ir vērsties pret korupciju ar likuma spēku un sabiedrības atbalstu, lai panāktu amatpersonām uzticētās varas godprātīgu izmantošanu valsts un sabiedrības interesēs.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbības stratēģijā 2008. – 2010.gadam Birojam ir noteikti pieci darbības virzieni, kas kopumā nodrošina visu tam deleģēto funkciju un uzdevumu pilnvērtīgu īstenošanu:

1. Korupcijas novēršana;
2. Korupcijas apkarošana;
3. Politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrole;
4. Sabiedrības izglītošana;
5. Biroja darbības spējas nodrošināšana.

Atbilstoši darbības virzieniem ir noteikti būtiskākie vidējā termiņā risināmie uzdevumi un 2008.gada prioritātes:

- izstrādāt politikas plānošanas dokumentus korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā;
- mazināt valsts sagrābšanu, ierobežojot tās rašanās iespējas;
- sniegt metodisku palīdzību iekšējās pretkorupcijas sistēmas valsts un pašvaldības institūcijās pilnveidošanai;
- uzlabot iespējas novērst interešu konfliktu valsts amatpersonu darbībā;
- celt valsts amatpersonu un citu sabiedrības locekļu tiesisko apziņu jautājumos, kas saistīti ar korupciju;
- stiprināt sadarbību ar partneriestādēm un apgūt citu valstu pieredzi korupcijas novēršanā un apkarošanā.

2008.gads Birojam bijis īpaši nozīmīgs darbības spējas uzlabošanas un nodrošināšanas aspektā, jo svarīgākie risināmie jautājumi bija saistīti ar iekšējās kontroles sistēmas pārskatīšanu un uzlabošanu pēc tam, kad ģenerālprokurora vadītā komisija atklāja virkni pārkāpumu Biroja priekšnieka darbībā saistībā ar normatīvo aktu ievērošanu un iekšējās kontroles nodrošināšanu pār kriminālprocesos izņemtajiem lietiskajiem pierādījumiem. Īpašu aktualitāti arī ieguva Biroja funkcionalitātes nodrošināšana vispārēja taupības un budžeta samazināšanas režīmā.

Tomēr 2008.gads bijis nozīmīgs arī ar Biroja atklātajiem liela apmēra pārkāpumiem politisko partiju finansēšanā un vairākām nozīmīgām krimināllietām.

2008.gadā noslēdzās politisko partiju 2006.gada finansiālās darbības un 9.Saeimas vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju pārbaudes. Lielākā daļa partiju deklarācijas ir aizpildījušas un iesniegušas atbilstoši likuma prasībām. Pārkāpumi atklāti pārsvarā to partiju deklarācijās, kuras nav pārstāvētas Saeimā vai lielākajās pašvaldībās. Par Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma normu pārkāpumiem Biroja amatpersonas sastādīja **21** administratīvā pārkāpuma protokolu un pieņēma **6** lēmumus par administratīvā soda piemērošanu kopumā **2250** latu apmērā.

2008.gadā tika pieņemti **16** lēmumi par pretlikumīgi saņemto finanšu līdzekļu atmaksāšanu valsts budžetā **934 884,78** latu apmērā un par priekšvēlēšanu izdevumu apmēra pārsnieguma atmaksāšanu valsts budžetā **665 696,78** latu apmērā. Saistībā ar Biroja pieņemtajiem lēmumiem par 9.Saeimas priekšvēlēšanu posmā pretlikumīgi saņemtajiem un

iztērētajiem finanšu līdzekļiem vairākas politiskās organizācijas ir iesniegušas sūdzības tiesā. No 86 līdz šim Biroja pieņemtajiem lēmumiem šajā jomā spēkā stājušies 85% lēmumu, par 10% notiek tiesvedība.

Veicot politisko partiju finansēšanas noteikumu izpildes kontroli, Biroja darbības laikā atklāts kopējais pretlikumīgais finansējums politiskajām partijām **2 004 452,81** latu apmērā un līdz 2008.gada beigām no šīs summas partijas atmaksājušas valsts budžetā tikai **15%**.

2008.gada 17.jūlijā Saeimā tika pieņemti būtiski grozījumi **Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā**, kas maina līdzšinējo politisko partiju finansēšanas kārtību. Piemēram, ir mainīts politiskajai partijai maksimāli pieļaujamā vienas privātpersonas veiktā ziedojuma apmērs no 10 000 latu gadā līdz 100 minimālajām mēnešalgām, kas 2009.gadā ir 18 000 latu; saīsināts priekšvēlēšanu periods no 270 līdz 120 dienām un sašaurināts to izdevumu pozīciju loks, uz kurām attiecināmi priekšvēlēšanu izdevumu apmēra ierobežojumi. Vienkāršota arī finansiālās darbības atspoguļošanas kārtība – turpmāk politiskajām partijām nebūs jāiesniedz ikgadējās finansiālās darbības deklarācijas, priekšvēlēšanu perioda izdevumu deklarācijas un paziņojumi par plānotajiem vēlēšanu izdevumiem, aizstājot tikai ar gada pārskatu un vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju. Grozījumi ir spēkā no 2008.gada 13.augusta.

Korupcijas apkarošanas jomā arvien lielāka uzmanība un darbs tiek veltīts organizētu koruptīvu noziedzīgo shēmu izmeklēšanai, nevis tikai atsevišķu personu veiktu noziegumu atklāšanai. Biroja izmeklētāju profesionalitāte attīstījusies un pilnveidojusies tiktāl, ka vairākās krimināllietās ir bijis iespējams atklāt visas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā iesaistītās personas – kukuļdevējus, kukuļošanas starpniekus, kukuļņēmējus, kā arī kukuļošanas organizētājus. Pieaug tādu atklāto noziedzīgo nodarījumu īpatsvars, kuru izdarīšanā ir iesaistītas augsta līmeņa amatpersonas vai ļoti turīgi uzņēmēji. Vērojama tendence, ka šīs personas izmanto visus iespējamus līdzekļus, lai novilcinātu krimināllietu izskatīšanas gaitu un izvairītos no kriminālatbildības. Tas ietekmē kriminālprocesa izmeklēšanai patērēto laiku, cilvēku un materiāli tehniskos resursus nepieciešamo pierādījumu savākšanai un nostiprināšanai.

No 2008.gada 1.janvāra līdz 31.decembrim prokuratūras iestādēm kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtīti **16** kriminālprocesi, lūdzot celt apsūdzību **55** personām, uzsākti **26** kriminālprocesi, no citām iestādēm izmeklēšanai saņemti **6** kriminālprocesa materiāli. **16** kriminālprocesi izbeigti un pieņemti **33** lēmumi atteikt uzsākt kriminālprocesi. Puse no Biroja uzsāktajiem kriminālprocešiem uzsākta, pamatojoties uz Operatīvo izstrāžu nodaļas iesniegtajiem materiāliem.

Izvērtējot Biroja izmeklēšanas darba kvalitāti, redzams, ka no kriminālvajāšanai nosūtītajām lietām **94%** nav izbeigtas prokuratūras iestādēs, atzīstot, ka izmeklēšanas laikā savāktie pierādījumi norāda uz personu vainu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā tādā apmērā, lai tās varētu saukt pie kriminālatbildības. Vidējais krimināllietas izskatīšanas ilgums Birojā līdz nosūtīšanai kriminālvajāšanas uzsākšanai ir 328 kalendāra dienas, kas ir par 13% ilgāk nekā tika plānots. Iemesli šī rādītāja pieaugumam saistāmi ar to, ka Biroja izmeklētāju lietvedībā atradās vairākas liela apjoma, sarežģītas daudzepizožu lietas un pastāvēja dažādi ārējie faktori, piemēram, ekspertīžu rezultātu saņemšanas aizkavēšanās un kriminālprocesā iesaistīto personu darbības un aizstāvības taktika ar mērķi novilcināt lietas izskatīšanu. Izvērtējot Biroja izmeklēšanas nodaļas lietvedībā esošos kriminālprocesus no iepriekšējiem gadiem, 2008.gadā uzsāktos un no citām iestādēm saņemtos, viena izmeklētāja lietvedībā vidēji gadā bija 5 kriminālprocesi.

2008.gadā tiesā pirmajā instancē izskatītas 25 Biroja izmeklētās krimināllietas pret 55 personām. To skaitā 14 krimināllietas saistībā ar kukuļošanu – kopumā pret 36 personām, kuras visas ar pirmās instances tiesas spriedumu atzītas par vainīgām.

Līdz 2008.gada beigām tiesās dažādās instancēs ir izskatītas **89** krimināllietas, kurās Birojs veicis pirmstiesas izmeklēšanu. Kopumā šajās lietās tiesa vērtējusi 164 personu vainu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā. No minētajiem tiesu spriedumiem **71** stājies likumīgā

spēkā kopumā par 111 personām un 90% gadījumu tiesas vērtējums ir sakritis ar Biroja pirmstiesas izmeklēšanas laikā konstatēto par iespējamo izdarīto noziedzīgo nodarījumu.

Kriminālprocesuālo darbību veikšana par noziedzīgiem nodarījumiem Rīgas domē un veiktās pārbaudes par interešu konfliktu novēršanu dažādās institūcijās un ar to saistītā publicitāte izraisīja pastiprinātu interesi par Biroja vadītajiem izglītošanas pasākumiem. Uzdevums organizēt sabiedrības izglītošanas un informēšanas pasākumus ir izpildīts par 18% vairāk nekā plānots. Ierobežoto finanšu līdzekļu dēļ netika īstenotas sociālās reklāmas kampaņas, tādēļ sabiedrības tiesiskās apziņas celšanai tika izmantoti citi mazāk efektīvi un uz šaurāku mērķauditoriju vērsti sabiedrisko attiecību pasākumi – dažādas aktivitātes Biroja mājas lapā, atvērto durvju dienas organizēšana un citi. Netika veikta sabiedriskās domas aptauja, tāpēc par korupcijas izplatības līmeņa noteikšanai tiek izmantoti starptautiskie indeksi un rādītāji. Nevalstiskās organizācijas *Transparency International* veidotajā Korupcijas uztveres indeksa rangā Latvija 180 valstu vidū ierindojās 52.vietā un saņēma 5 punktus no 10 iespējamajiem, demonstrējot pozitīvu tendenci korupcijas mazināšanās virzienā. Kopumā desmit gadu laikā, kopš Latvija iekļauta pētījumā, indekss uzlabojies par 1,6 punktiem.

Izvērtējot valsts amatpersonu darbības tiesiskumu gan Rīgā un Rīgas rajonā, gan arī citos Latvijas reģionos, Birojs konstatējis, ka tipiskākie pārkāpumi valsts amatpersonu darbībā ir četrās jomās saistībā ar nelietderīgu un prettiesisku rīcību ar valsts un pašvaldību mantu un finanšu resursiem: publisko iepirkumu veikšanā, īpašumu privatizācijas un atsavināšanas procesā, valstij vai pašvaldībai piederošu nekustamā īpašuma objektu iznomāšanā un valsts un pašvaldību rīcībā ar mantu, ieguldot to kapitālsabiedrībās.

2008.gadā pie administratīvās atbildības sauktas 137 valsts amatpersonas, kopumā piemērojot naudas sodu 10 105 latu apmērā, savukārt 28 valsts amatpersonām saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu izteikts mutvārdu aizrādījums, atzīstot izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu. Valsts amatpersonu darbības kontroles jomā vidējais pārbaudes lietas veikšanas ilgums bija 230 kalendāra dienas, kas ir par 7% vairāk nekā tika plānots, tomēr atbilst iepriekšējo gadu rādītājiem. Administratīvais sods piemērots par 46 amatpersonām vairāk nekā pērn.

2008.gadā visvairāk administratīvo pārkāpumu konstatēts pašvaldību un to iestāžu amatpersonu darbībā. Pie administratīvās atbildības ir saukti vairāki pašvaldību vadītāji. Raksturīgākais amatpersonu izdarītais pārkāpums – neatļauta **amatu savienošana un ienākumu gūšana**, neievērojot likumā noteiktos ierobežojumus. Pārbažu rezultātā konstatēti gadījumi, kad valsts amatpersonas guvušas ienākumus, savienojot ar likumu aizliegtus amatus. Piemēram, vairāki pašvaldību padomju priekšsēdētāji ir ieņēmuši amatus privātās uzņēmēj sabiedrībās, kas viņiem saskaņā ar likumu ir bijis aizliegts.

Otrs visbiežāk izdarītais pārkāpums ir amatpersonai noteikto **lēmumu pieņemšanas ierobežojumu neievērošana**, kad amatpersonas veikušas ar amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības interešu konflikta situācijā, piemēram, piešķirot sev vai saviem radniekiem prēmijas, piemaksas pie darba algas, naudas balvas, lemjot par pašvaldības nekustamā īpašuma objektu privatizācijas noteikumu un izsoles noteikumu apstiprināšanu, kas skar amatpersonas vai tās radnieku mantiskās un personiskās intereses.

Pārbažu rezultātā konstatēti arī vairāki neatļautu dāvanu saņemšanas gadījumi. Piemēram, kādas pašvaldības deputāti devušies pieredzes apmaiņas vizītē uz ārzemēm un apmetušies viesnīcā, ko apmaksājusi kāda SIA, attiecībā uz kuru deputāti bija pieņēmuši lēmumu. Vēl vienā gadījumā amatpersona kā dāvanu bija saņēmusi bezmaksas pakalpojumus savas privātmājas drošības sistēmas uzstādīšanai no uzņēmuma, attiecībā uz kuru tā kā amatpersona pieņēma lēmumus par iepirkumu valsts institūcijas vajadzībām.

Vērtējot 2008.gadā administratīvo pārkāpumu lietās pieņemto lēmumu kvalitāti, 95% no pieņemtajiem lēmumiem pārsūdzības procesā Biroja priekšniekam tika atstāti spēkā. Pagājušajā gadā Biroja priekšnieks nav grozījis vai atcēlis 95,6% no Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem un 80% no Politisko organizāciju finansēšanas kontroles nodaļas amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem. Kopējais

izskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaits pieaudzis par 26% vairāk nekā tika plānots un sasniedzis 202.

2008.gadā spēkā ir stājušies 18 tiesas nolēmumi par apstrīdētajiem Biroja priekšnieka pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās. No tiem 44,8% nolēmumi Birojam ir bijuši labvēlīgi – Biroja priekšnieka lēmums ir atstāts spēkā, savukārt 11,2% nolēmumu tiesa Biroja priekšnieka lēmumu ir atstājusi spēkā daļēji, bet 44% gadījumos tiesa Biroja lēmumu ir atcēlusi.

Biroja darbības pieredze dot pietiekamu pamatu secināt, ka koruptīvi pārkāpumi tiek pieļauti, jo institūcijās netiek realizēta efektīva darbinieku iekšējā kontrole. Biežāk tiek identificēti sistēmiski korupcijas gadījumi, kas atklāj, ka nodarījumi ir veikti atkārtoti un ilgākā laika periodā. Birojs ir konstatējis arī salīdzinoši daudz noziedzīgu nodarījumu Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk tekstā – VID) amatpersonu darbībā gan Rīgā, gan reģionos.

Koordinējot valsts politikas īstenošanu korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, Birojs ir apkopojis informāciju par valsts un pašvaldības institūciju iekšējās kontroles ieviešanu, kas atklāj, ka 90% valsts iestāžu ir izstrādāti pretkorupcijas pasākumu plāni un vairāk nekā 80% institūciju ir pieņemti ētikas kodeksi, 6% iestāžu notiek darbs pie pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādes, bet 4% institūciju tas joprojām nav izstrādāts. Līdz ar to labas pārvaldības nodrošināšanai vēl jāvelta daudz pūļu, jo Biroja atklāto pārkāpumu skaits interešu konflikta novēršanas jomā un atklāto noziedzīgo nodarījumu skaits pārskata periodā nav samazinājies.

2008.gada nogalē noslēdzoties pretkorupcijas politikas dokumentu – valsts stratēģijas un valsts programmas – īstenošanas termiņam, Birojs izstrādāja jaunus korupcijas novēršanas un apkarošanas **valsts pamatnostādņu un valsts programmas projektus 2009. – 2013.gadam.**

Starptautiskās sadarbības jomā būtisks notikums bija **Starpvalstu pretkorupcijas grupas (GRECO) III novērtēšanas kārtas ziņojuma par Latviju** pieņemšana GRECO plenārsēdē 2008.gada 10.oktobrī, Strasbūrā.

Kopumā GRECO eksperti ir atzinīgi novērtējuši Latvijas tiesisko regulējumu, tomēr ir saņemtas **13** rekomendācijas konstatēto trūkumu novēršanai. Kukuļošanas regulējuma jomā būtiskākās rekomendācijas ir saistītas ar atsevišķu Latvijas Krimināllikuma normu neatbilstību starptautisko konvenciju prasībām. Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupa rekomendējusi Latvijai līdz 2010.gada aprīlim paplašināt kriminālatbildību par kukuļošanu privātajā sektorā, tai skaitā attiecinot to uz šķirējtiesniešiem un tiem valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem, kas nav valsts amatpersonas Krimināllikuma izpratnē.

Politisko partiju finansēšanas kontroles jomā rekomendācijās īpaši uzsverts, ka jāstiprina Biroja neatkarība, jāapsver iespēja finansēt partijas no valsts budžeta un jāievieš adekvāts sankciju mehānisms par pārkāpumiem partiju finansēšanā.

Prognozes par regulējamās vides attīstības dinamiku

Vērtējot straujo ekonomiskās vides maiņu valstī un valsts un pašvaldību budžeta samazinājumu, Birojs paredz, ka 2009.gadā, pretēji līdz šim vērotajai tendencei, iespējams, paaugstināsies administratīvās korupcijas līmenis.

Ekonomiskās lejupslīdes apstākļos, kad tautsaimniecībā strauji mazinās pieprasījums, uzņēmēju vidū veidojas nesaudzīga konkurence, piemēram, lai iegūtu tiesības pārdot preces un pakalpojumus valsts un pašvaldības iestādēm. Situācijās, kad vairāki desmiti pretendenti piedalās vienā publisko iepirkumu konkursā, pretendentiem, lai nodrošinātu savu pārkāpumu līdzvērtīgu piedāvājumu konkurencē, var rasties vēlme izmantot arī prettiesiskus paņēmienus. Korupcijas risku vēl vairāk pastiprina atalgojuma samazinājums valsts pārvaldē. Amatpersonas, vēloties nodrošināt līdzšinējo dzīves līmeni, varētu mēģināt izmantot savu dienesta stāvokli savtīgi un piesavināties tām uzticētos līdzekļus vai mantu. Biežāk var parādīties tiešas vai netiešas kukuļu pieprasīšanas vai izspiešanas gadījumi. Ja līdzšinējā

prakse liecināja, ka negodīgas peļņas tīkotāji varēja izvēlēties, no kura potenciālā kukuļdevēja un kādu summu viņam ir izdevīgāk pieņemt, tad tagad var palielināties tādu gadījumu skaits, kad pamudinājums uz prettiesisku rīcību nāk galvenokārt no amatpersonu puses. Tādos apstākļos ir svarīgi, lai amatpersonu klienti ziņotu par prettiesiskām darbībām Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, nevis, saskatot bezizeju, kļūtu par kukuļdevējiem.

Naudas trūkums mazinās institūciju klientu vēlmi un iespējas pašiem pēc savas iniciatīvas maksāt kukuļus, tādēļ korumpētas amatpersonas, tiekdams pēc neatļautiem labumiem, iespējams, kļūs agresīvākas, izmantojot savu varu ļaunprātīgi un maksimāli kavējot lēmumu pieņemšanu labas pārvaldības garā.

Ārkārtīgi straujais bezdarba pieaugums valstī saasina konkurenci arī cīņā par darba vietām valsts un pašvaldību sektorā. Ja lēmumi personāla atlases vai vadības jautājumos tiek pieņemti vienpersoniski, nenosakot skaidru kārtību vai bez konkursa un pienācīgas kandidātu novērtēšanas, tad pieaug interešu konfliktu vai pat lēmumu pieņēmēju uzpirkšanas draudi.

Tādēļ Birojs vērs institūciju vadītāju uzmanību uz nepieciešamību nodrošināt pietiekami efektīvu iekšējās kontroles sistēmu, lai jau laikus būtu iespējams apzināt potenciālos riskus, lemjot par organizatoriskiem un strukturāliem uzraudzības mehānismiem iestādē. Iestādes vadītājam jau laikus jāpievērš uzmanība padoto rīcībai, uzvedībai un tādiem indikatoriem, kas varētu liecināt par ienākumiem neatbilstošu dzīvesveidu.

Svarīga ir arī uzņēmēju un citu iedzīvotāju godprātīga rīcība divdomīgās situācijās un izpratne, ka šādu praksi valsts pārvaldē nedrīkst pieļaut un par šiem gadījumiem jāziņo Birojam.

Vērtējot pēdējo gadu Biroja izmeklētās lietas, viena no koruptīvu darbību attīstības tendencēm bija sarežģītu shēmu un savstarpēji labi pazīstamu starpnieku tīklu veidošana, kas visticamāk tuvākajā laikā nemazināsies.

Palielinoties iztiesājamo parādu piedziņas lietu apjomam tiesās, ir sagaidāms, ka pieaugs korupcijas riski arī tiesu sistēmā. Pagarinoties iztiesāšanas termiņiem, atsevišķiem cilvēkiem var rasties vēlšanās ar pretlikumīgiem paņēmieniem problēmas atrisināt ātrāk.

Situācija interešu konfliktu novēršanas jomā varētu uzlaboties pēc plānotās administratīvi teritoriālās reformas, kuras rezultātā vajadzētu paaugstināties novadu administratīvajai kapacitātei. Tomēr pēc pašvaldību vēlēšanām izveidosies jauns pašvaldību amatpersonu sastāvs, kuru izglītošanai būs jāvelta salīdzinoši lielas pūles.

Lai gan politisko partiju darbībā retāk tiek konstatēti administratīvie pārkāpumi, tomēr, ņemot vērā, ka 2009.gadā, gatavojoties pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanām, politiskajām partijām būs pieejami ierobežoti finanšu resursi, joprojām ir būtisks pamats bažām, ka šajā jomā tiks reģistrēts vairāk pārkāpumu.

Biroja statuss un funkcijas

Birojs ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas pilda likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē.

Biroja funkcijas korupcijas novēršanā un sabiedrības izglītošanā

Korupcijas novēršanas jomā Birojs izstrādā Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts stratēģiju un valsts programmu, kā arī koordinē programmā minēto institūciju sadarbību, lai nodrošinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu. Birojs izstrādā metodiku korupcijas novēršanai un apkarošanai valsts un pašvaldību iestādēs un privātajā sektorā. Birojs analizē valsts iestāžu praksi korupcijas novēršanā un atklātos korupcijas gadījumus, un iesniedz savus priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai.

Birojs analizē normatīvos aktus un normatīvo aktu projektus, kā arī ierosina izdarīt tajos grozījumus, iesniedz priekšlikumus jaunu normatīvo aktu projektu izstrādāšanai, lai mazinātu korupcijas iespējas un novērstu korupcijas riskus.

Izglītošanas jomā Birojs informē sabiedrību par korupcijas attīstības tendencēm un atklātajiem korupcijas gadījumiem, kā arī par veiktajiem pasākumiem korupcijas novēršanai un apkarošanai, izstrādā un ievieš sabiedrisko attiecību stratēģiju, izglīto sabiedrību tiesību un ētikas jomā, veic sabiedriskās domas izpēti un analīzi.

Biroja funkcijas valsts amatpersonu interešu konflikta novēršanā

Birojs kontrolē interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, kā arī normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto aizliegumu un papildu ierobežojumu ievērošanu. Konstatējot likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu pārkāpumus, Birojs sauc valsts amatpersonas pie administratīvās atbildības – izskata administratīvo pārkāpumu lietas un piemēro sodus par administratīvajiem pārkāpumiem, kuru izskatīšana saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu ir piekritīga Birojam.

Biroja funkcijas politisko organizāciju finanšu kontrolē

Birojs kontrolē politisko organizāciju un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildi un likumā noteiktajos gadījumos sauc vainīgās personas pie administratīvās atbildības. Birojs apkopo un analizē sagatavoto informāciju par partiju iesniegtajām finansiālās darbības deklarācijām, konstatētajiem pārkāpumiem to iesniegšanā un par likumā noteikto ierobežojumu neievērošanu. Ne retāk kā reizi gadā informē sabiedrību par atklātajiem politisko organizāciju un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, kā arī par veiktajiem pasākumiem to novēršanai.

Biroja funkcijas korupcijas apkarošanā

Lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus valsts institūciju dienestā, kā arī pārkāpumus politisko organizāciju finansēšanas jomā, Birojs veic izmeklēšanu un operatīvo darbību.

Biroja struktūra

Biroja darbu vada Biroja priekšnieks, kuru ieceļ amatā uz pieciem gadiem un atbrīvo no amata Saeima pēc Ministru kabineta ieteikuma.

Biroja priekšnieks ir atbildīgs par Biroja noteikto funkciju izpildi, izlemj par lietu izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas piekritību, nosaka amatpersonu un darbinieku pienākumus, tiesības un uzdevumus, kā arī apstiprina Biroja darbību reglamentējošos iekšējos normatīvos aktus un iesniedz Ministru kabinetā nepieciešamo valsts budžeta līdzekļu pieprasījuma projektu. Biroja priekšniekam ir divi vietnieki – vietnieks korupcijas apkarošanas jautājumos un vietnieks korupcijas novēršanas jautājumos.

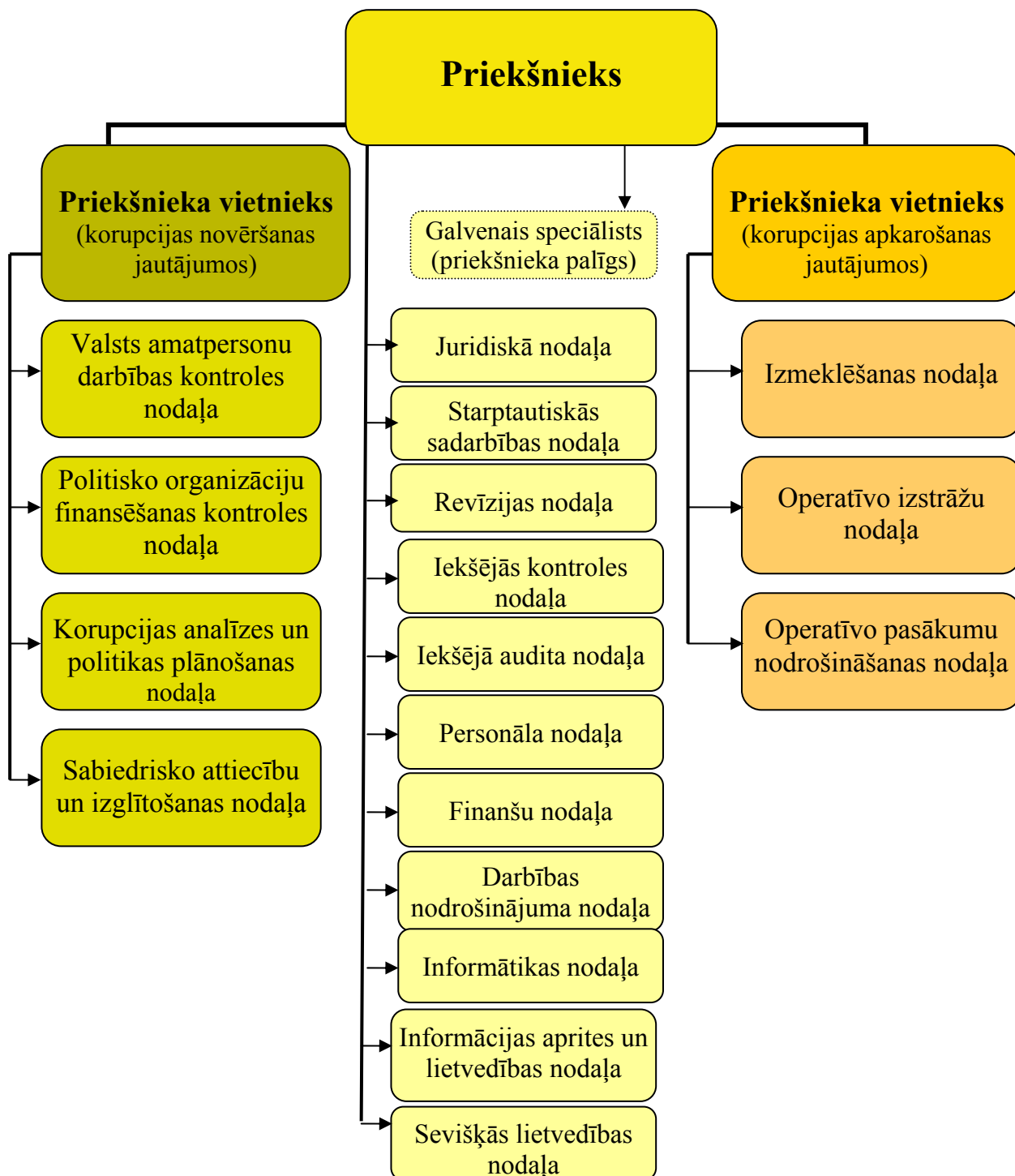
2008.gada sākumā atklājās, ka Biroja administratīvajā blokā ietilpstošās Slepenības režīma nodrošināšanas nodaļas atbildīgas amatpersonas bija veikušas prettiesiskas darbības, lielā apmērā piesavinoties tām atbildīgā glabāšanā nodoto naudu, kas vairākos kriminālprocesos atzīta par lietisko pierādījumu.

Ņemot vērā to, ka ar šīm darbībām tika nodarīts būtisks kaitējums valsts pārvaldes un paša Biroja interesēm, valdība izveidoja komisiju Biroja priekšnieka Alekseja Loskutova atbildības izvērtēšanai. Komisija konstatēja Biroja priekšnieka A.Loskutova neatbilstību ieņemamajam amatam, jo komisijas ieskatā viņš nebija izveidojis un nodrošinājis visaptverošu un efektīvu iekšējās kontroles sistēmu par kriminālprocesos izņemto un Biroja Slepenības režīma nodrošināšanas nodaļas glabāšanā nodoto naudas līdzekļu uzskaiti, apriti un saglabāšanu, kā arī nebija pienācīgi realizējis viņam piešķirto kompetenci vairāku normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 4.panta pirmo daļu un 5.panta sestās daļas 12.punktu, pamatojoties uz ģenerālprokurora vadītās komisijas atzinumu un ievērojot Ministru kabineta ieteikumu, Saeima 2008.gada 29.jūnijā pieņēma lēmumu atbrīvot A.Loskutovu no Biroja priekšnieka amata. Līdz jauna priekšnieka apstiprināšanai amatā viņa pienākumu pildīšana tika uzticēta priekšnieka vietniekam novēršanas jautājumos A.Vilkam, kas pildīja Biroja priekšnieka pienākumus līdz gada beigām.

Novēršot komisijas atzinumā minētos trūkumus un nepilnības, tika veiktas atbilstošas izmaiņas Biroja struktūrā, pārskatītas atsevišķu nodaļu funkcijas un precizēti amatpersonu amatu apraksti. Biroja struktūru (atbilstoši situācijai uz 2008.gada 31.decembri) skat. 1.attēlā.

1.attēls. Biroja struktūra

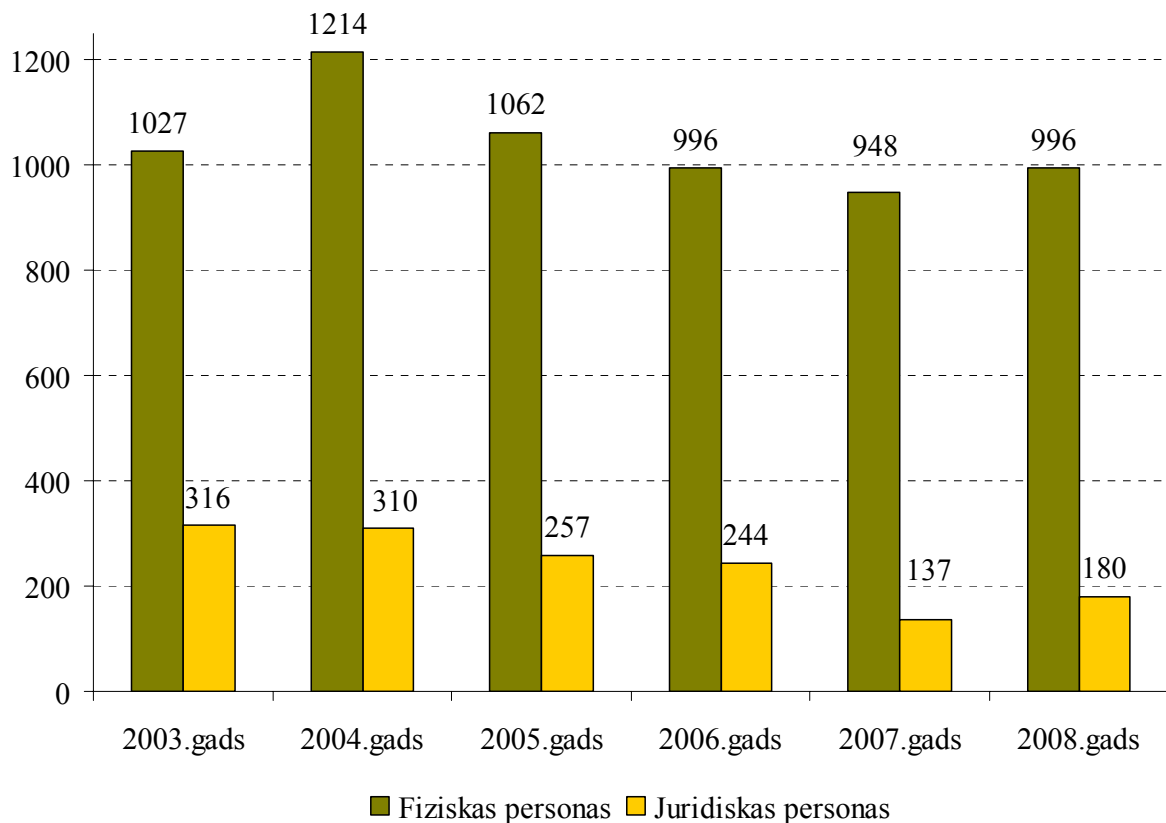

Biroja darbības rezultāti

Saņemto iesniegumu un sūdzību analīze

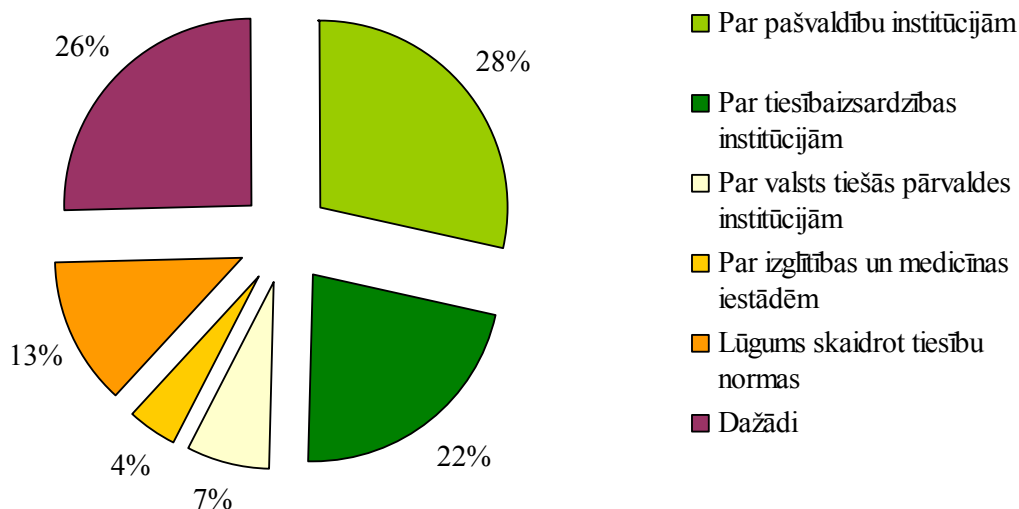
2008.gadā kopumā saņemti **1176** iesniegumi par iespējamu valsts amatpersonu koruptīvu rīcību, no kuriem **996** bija fizisku personu un **180** juridisku personu iesniegumi (skat. 2.attēlu).

2.attēls. Birojā saņemto iesniegumu skaits 2003. – 2008.gads

Analizējot 2008.gadā saņemtos iesniegumus pēc to satura, nedaudz pieaudzis tādu iesniegumu skaits, kuros sniegta informācija par iespējamiem pašvaldību amatpersonu pārkāpumiem (pagasta padomēs, pilsētas un novada domēs, pašvaldību kapitālsabiedrībās; skat. 3.attēlu), organizējot pašvaldības iepirkumus, lemjot par zemes nomas vai privatizācijas jautājumiem, kā arī norādīts uz iespējamu administratīvo resursu nelietderīgu izmantošanu – 28% (pērn – 25%). Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, par 8% samazinājies iesniegumu skaits par iespējamiem koruptīviem pārkāpumiem tiesībsardzības iestādēs (policijas, prokuratūras un tiesu darbībā). Salīdzinoši mazāk iesniegumos minētas pretlikumīgas darbības valsts tiešās pārvaldes institūcijās, jo šīm iestādēm ir mazāk tiešo kontaktu ar privātpersonām; tajos biežāk bijušas norādes uz iespējamiem pārkāpumiem publiskajos iepirkumos vai būvniecības projektu realizēšanā. 4% gadījumu Birojs saņēmis informāciju par iespējamu interešu konflikta situāciju vai neatļautiem maksājumiem izglītības vai medicīnas iestādēs. Raksturīgi, ka ceturtdaļa no saņemtajiem iesniegumiem ir par dažādiem sadzīviskiem jautājumiem vai arī iesniegumi tiek saņemti par tādām tēmām, kas attiecīgajā laikā ir nonākušas plašsaziņas līdzekļu dienaskārtībā, piemēram, par banku darbību, maksātspējas administratoru rīcību, darījumiem ar nekustamo īpašumu u.c.

3.attēls. Birojā saņemto iesniegumu struktūra pēc satura 2008.gadā

Vērtējot Birojā saņemto iesniegumu kvalitāti, nozīmi un iespējas izmantot turpmākajā darbā, 56% gadījumu tika sagatavotas atbildes iesniedzējiem un iesniegumi pārsūtīti pēc piekritības citām iestādēm.

2008.gadā bijuši gadījumi, kad viena un tā pati persona vērsusies Birojā ar iesniegumiem par vairākām, tostarp arī savstarpēji nesaistītām iespējamām nelikumībām. Nereti saņemti arī papildinājumi iepriekš jau nosūtītai informācijai, kas liecina par iesnieguma autoru ieinteresētību iespējamo likuma pārkāpumu izmeklēšanā. Vairāki iesniegumi saturēja nodērogu informāciju, kas bija saistīta ar būtiskām Biroja lietvedībā esošām lietām, piemēram, par kukuļņemšanu Rīgas domē un prettiesiskām darbībām Rīgas pašvaldības a/s „Rīgas Centrālirgus”.

Ņemot vērā ziņošanas par koruptīviem pārkāpumiem sensitīvo raksturu, Birojs pieņem un izskata arī anonīmus iesniegumus. Pēdējos gados ceturtda daļa Birojā saņemto iesniegumu ir anonīmi (2008.gadā – 21% no saņemtajiem iesniegumiem). Salīdzinot anonīmo un parakstīto iesniegumu saturu, cilvēki biežāk anonīmi ziņo par pārkāpumiem medicīnas un izglītības iestādēs, piemēram, par prettiesiskiem maksājumiem medicīnas iestādēs vai nekvalitatīvu pakalpojumu saņemšanu. Savukārt iesniegumi, kuros dokumenta autors norādījis savu vārdu, biežāk ir par sistēmiska rakstura pārkāpumiem, tie ir pamatotāki un tajos aptverts konkrētāks problēmu loks.

Pa Ziņojumu centra bezmaksas tālruni (**80002070**) informācija **saņemta 1700** reizes un Ziņojumu centrā ir pieņemti **190** apmeklētāji. Salīdzinājumā ar 2004.gadu Ziņojumu centrā pieņemto apmeklētāju skaits samazinājies gandrīz divas reizes, tomēr joprojām tikai aptuveni 18% gadījumu sniegtā informācija pēc sākotnējās analīzes ir bijusi Biroja kompetences ietvaros.

Biroja lietvedībā saņemti un reģistrēti **9597** dokumenti, kas ir par 104 dokumentiem mazāk nekā iepriekšējā gadā. Birojs nosūtījis **12408** dokumentus valsts un pašvaldību iestādēm, fiziskām un juridiskām personām.

Birojs sniedzis **83** atzinumus par tiesību aktu projektiem. Sagatavotas **154** atbildes uz iesniegumiem un dažādiem pieprasījumiem par tiesību normu skaidrojumiem.

2008.gadā Biroja Juridiskā nodaļa izskatījusi **38** sūdzības par Biroja amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem un sagatavojusi Biroja priekšnieka lēmumprojektus; sagatavojusi 62 paskaidrojumus un 17 pieteikumus tiesai. Biroja intereses pārstāvētas **86** tiesas sēdēs.

Korupcijas novēršana

Pretkorupcijas politikas koordinēšana

2008.gadā noslēdzās darbs pie 2004.gada 8.martā Ministru kabinetā apstiprinātā vidējā termiņa politikas plānošanas dokumenta „Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts stratēģija 2004. – 2008.gadam” un 3.augustā Ministru kabinetā apstiprinātās Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programmas 2004. – 2008.gadam izpildes, tāpēc Birojs kā atbildīgā institūcija par tās īstenošanu apkopoja informāciju par programmas uzdevumu izpildi. Ņemot vērā sasniegtos rezultātus un konstatētos trūkumus, Birojs izstrādāja un 2008.gada 30.oktobrī Valsts sekretāru sanāksmē tika izsludināts **Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu projekts 2009. – 2013.gadam**. Dokumenta mērķis ir raksturot pašreizējo situāciju, konstatēt aktuālās problēmas, noteikt mērķus un uzdevumus korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, lai panāktu valsts amatpersonu efektīvu un tiesisku darbību sabiedrības interesēs. Pamatnostādņu īstenošanai ir izstrādāts **Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmas 2009. – 2013.gadam projekts**.

Valsts sagrābšanas novēršana un apkarošana

Lai uzlabotu partiju finansēšanas sistēmu Latvijā, tika izstrādāta „**Politisko partiju finansēšanas koncepcija**” par politisko partiju finansēšanas jautājumiem, kurā izvērtētas partiju finansēšanas no valsts budžeta līdzekļiem ieviešanas iespējas, kas ļautu mazināt valstisku lēmumu pieņemšanu politisko organizāciju sponsoru interesēs. Ministru kabinets 2009.gada 6.janvāra sēdē atbalstīja koncepcijā piedāvāto trešo risinājuma variantu, kas paredz:

- 1) pilnveidot spēkā esošos normatīvos aktus;
- 2) piešķirt valsts finansējumu partijām priekšvēlēšanu aģitācijai un ikdienas izdevumiem;
- 3) noteikt kriminālatbildību, administratīvo atbildību un finansiāla rakstura sankcijas par pretlikumīgu valsts finansējuma izmantošanu.

Izskatīšanai Ministru kabinetā iesniegti grozījumi Krimināllikumā, kuru mērķis ir paplašināt kriminālatbildības saturu par pārkāpumiem partiju finansēšanas jomā, veidojot vienotu administratīvās atbildības un kriminālatbildības sistēmu. Pašreiz par Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma pārkāpumiem neatkarīgi no dāvinājuma (ziedojuma) apmēra paredzēta administratīvā atbildība, savukārt Krimināllikumā noteikta atbildība par šauru jautājumu loku – tikai par partiju finansēšanu, izmantojot starpniecību.

Ir izstrādāta un Ministru kabineta 2008.gada 21.jūlija sēdē pieņemta koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”, atbalstot tajā ietvertu trešo risinājuma variantu „Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un citos normatīvajos aktos”. Koncepcijas mērķis bija panākt atklātību par to valstisko lēmumu pieņemšanu, kas ir tapuši atsevišķu personu vai grupu interesēs.

Stratēģijas un valsts programmas īstenošanas gaitā netika ieviesti vairāki nozīmīgi pasākumi, piemēram:

- fizisko personu mantiskā stāvokļa kontroles mehānismu ieviešana un priekšvēlēšanu aģitācijas tiesiskās reglamentācijas pilnveidošana;
- neoficiālu maksājumu izskaušana, sniedzot medicīnas pakalpojumus;
- atbildīgās institūcijas noteikšana par personu saukšanu pie administratīvās atbildības par pārkāpumiem publisko iepirkumu jomā;
- valsts un pašvaldību īpašumu iznomāšanas kārtības noteikšana.

Minēto pasākumi ieviešanai pietrūka politiskā atbalsta, jo ekspertu līmenī darbs tika paveikts – nepieciešamie normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projekti tika sagatavoti.

Normatīvo aktu projektu izstrāde

Lai novērstu korupciju veicinošas normas, Birojs analizē normatīvos aktus un normatīvo aktu projektus, kā arī ierosina izdarīt tajos grozījumus, iesniedz priekšlikumus jaunu normatīvo aktu projektu izstrādāšanai. Lai sekmētu korupcijas novēršanu un apkarošanu, 2008.gadā Birojs izstrādājis un apstiprināšanai Saeimā un Ministru kabinetā virzījis būtiskus normatīvo aktu projektus un attīstības plānošanas dokumentus.

2008.gada 28.oktobrī Ministru kabinets apstiprināja **Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbības stratēģiju 2008.–2010.gadam**, kas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kura mērķis ir efektīvizēt Biroja likumā noteikto funkciju un uzdevumu izpildi, kā arī nodrošināt politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu īstenošanu Biroja kompetencē esošajās jomās. Stratēģijā ir ietverti jautājumi, kas saistīti ar Biroja funkciju izpildi, kā arī ar darbību veikšanai nepieciešamo cilvēku un finanšu resursu plānošanu. Ņemot vērā Biroja funkcijas, darbības vides un administratīvo spēju novērtējumu, stratēģijā ir definēti Biroja darbības mērķi, rīcības virzieni, prioritāri īstenojamie pasākumi mērķu sasniegšanai un nepieciešamais finansējums stratēģijā plānoto pasākumu īstenošanai.

2008.gada 13.novembra Valsts sekretāru sanāksmē tika atbalstīts **likumprojekts „Grozījumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā”**, pieņemot lēmumu, ka jautājums par Biroja statusa maiņu tiks virzīts atsevišķi kā konceptuāls jautājums pēc tā saskaņošanas ar Ministru prezidentu. Likumprojekts sagatavots, lai Biroja darbiniekiem līdzīgi kā citiem valsts dienestā nodarbinātajiem noteiktu vienotas sociālās garantijas, novērstu tiesību normu dažādu interpretāciju saistībā ar darba tiesiskajiem jautājumiem, kā arī novērstu vairākas neprecizitātes un reālajai situācijai neatbilstošas tiesību normas, kas apgrūtina Biroja darbību. Piemēram, šobrīd normatīvajos aktos nav skaidrots termins „resoriskā pārbaude”, tāpēc praksē par šī jēdziena saturu un piemērošanu raisās diskusijas. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma grozījumu projektā iekļauts resorisko pārbaudžu regulējums un to veikšanas termiņi.

Likumprojekts tika iesniegts izskatīšanai Ministru kabineta sēdē.

2008.gada 28.oktobrī Ministru kabinets apstiprināja **Ministru kabineta noteikumus „Kārtība, kādā reģistrējamās, novērtējamās, izmantojamās un izpērkamas dāvanas, kas pieņemtas, pildot valsts amatpersonas pienākumus, un kas ir valsts vai pašvaldības institūcijas īpašums”**.

Noteikumi attiecas uz dāvanām, kuras pasniedz ārvalstu amatpersonas vai delegācijas Latvijas valsts amatpersonām oficiālo vai darba vizīšu laikā Latvijā vai ārvalstīs, ārvalstu amatpersonas Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās strādājošajām valsts amatpersonām, kā arī uz dāvanām, kas valsts amatpersonai kā valsts vai pašvaldības institūcijas pārstāvim ir pasniegtas valsts svētkos, atceres un atzīmējamās dienās.

2008.gada 25.novembrī Ministru kabinets atbalstīja Biroja sagatavoto **likumprojektu „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”**. Likumprojekta mērķis ir nodrošināt vienotas terminoloģijas lietojumu normatīvajos aktos saistībā ar attiecīgo administratīvo teritoriju, vietējo pašvaldības domju (padomju) un citu institūciju neesamību pēc 2009.gada vietējo pašvaldību vēlēšanām. Turklāt, ņemot vērā, ka saskaņā ar likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikto pašvaldību priekšsēdētāju vietnieki un izpilddirektoru vietnieki ir valsts amatpersonas tāpat kā pašvaldību priekšsēdētāji un izpilddirektori un minētajām valsts amatpersonām ir noteikti vienādi speciālie amatu savienošanas ierobežojumi, likumprojekts paredz papildināt likuma 10.panta ceturto un piekto daļu attiecīgi ar pašvaldību priekšsēdētāju vietniekiem un izpilddirektoru vietniekiem, tādējādi nosakot arī šīm valsts amatpersonām vienādu komercdarbības ierobežojumus.

Vienlaikus 2008.gada jūnijā Birojs atsauca sagatavotos grozījumus likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kas paredzēja valsts amatpersonām skaidri formulētu pienākumu informēt par tām zināmiem iespējamiem interešu konfliktiem un citiem koruptīviem nodarījumiem, kā arī noteikt aizsardzības sistēmu tām amatpersonām, kas informē par šādu rīcību, jo vairākas institūcijas iebilda, ka ar šiem grozījumiem tiek būtiski paplašinātas valsts vai pašvaldības institūcijas vadītāja funkcijas korupcijas novēršanā. Birojam uzdots sagatavot iesniegšanai Ministru kabinetā koncepcijas projektu, kurā tiktu identificētas ar interešu konfliktiem saistītās problēmas un panākta konceptuāla vienošanās par likumprojekta nepieciešamību un tajā reglamentējamiem jautājumiem.

Partiju finansēšanas jomā 2008.gadā Birojs izstrādāja un iesniedza Saeimā priekšlikumus **grozījumiem Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā**, kas atcēla ierobežojumu politiskās organizācijas finansēt fiziskajām personām, kuras sodītas par tīšu noziegumu pret īpašumu, tautsaimniecībā, kā arī valsts institūciju dienestā un kurām sodāmība nav dzēsta vai noņemta, izņemot reabilitētās personas un bijušajiem Valsts drošības komitejas štata, ārštata darbiniekiem un informatoriem. Tika atcelta priekšvēlēšanu perioda izdevumu deklarācija un paziņojumi par plānotajiem vēlēšanu izdevumiem, kā arī ikgadējās finansiālās darbības deklarācijas tika pilnībā aizstātas ar gada pārskatiem. Ar šiem grozījumiem tiek ieviesta formula, pēc kuras tiek aprēķināti priekšvēlēšanu kampaņas izmaksu limiti, un turpmāk pieļaujamie tēriņu griesti Eiropas Parlamenta vēlēšanās būs zemāki nekā Saeimas un pašvaldību vēlēšanās. Turklāt tēriņu ierobežojumi attieksies tikai uz trim izdevumu pozīcijām: reklāmas izvietošanu preses izdevumos, elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos un publiskās vietās, uz pasta izdevumiem un uz labdarības pasākumu finansēšanu un sponsorēšanu. Saskaņā ar šiem grozījumiem 2009.gada priekšvēlēšanu kampaņas izmaksu limits uz trim kontrolei pakļautajām pozīcijām pašvaldību vēlēšanās sasniedz 31,84 santīmus un Eiropas Parlamenta vēlēšanās – 5,97 santīmus uz vēlētajū. Precizēta politisko partiju priekšvēlēšanu izdevumu definīcija, nosakot, ka tēriņu griestos ietilpst politisko partiju izdevumu izmaksas neatkarīgi no tā, kad veikts maksājums. Pienākums reizi gadā iesniegt zvērināta revidenta atzinumu saglabāts tām politiskajām partijām, kurām līdzekļu apgrozījums kalendārajā gadā ir lielāks par 10 minimālajām mēnešalgām. Pēc grozījumu stāšanās spēkā 2008.gada 13.augustā, atbilstoši likumā noteiktajam deleģējumam, Birojs izstrādāja un izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē iesniedza Ministru kabineta noteikumu projektus „Kārtība, kādā politisko organizāciju (partiju) pretlikumīgi iegūtā manta nododama valsts īpašumā”, „Politisko organizāciju (partiju) vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas aizpildīšanas un iesniegšanas kārtība” un „Kārtība, kādā publicē politisko organizāciju

(partiju) gada pārskatus, vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas un ziņojumus par dāvinājumiem (ziedojumiem)”.

Saeima 2008.gada 18.decembrī trešajā lasījumā pieņēma **grozījumus Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā**, kas paredz administratīvo atbildību par politiskās partijas nelikumīgu finansēšanu, pārsniedzot atļautā dāvinājuma (ziedojuma) apmēru un atbildību par dāvinājuma (ziedojuma) netiešu vai pastarpinātu nodošanu vai finanšu līdzekļu ziedošanu bez pārskaitījuma attiecīgās politiskās partijas bankas kontā. Grozījumi arī paredz administratīvo atbildību par politiskās partijas finansēšanu no citu personu ziedojumiem vai aizdevumiem, ja šāda finansēšana nav veikta kā starpniecība. Vienlaicīgi ar šiem grozījumiem tika virzīts **likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”**, kas 2008.gada 18.marta Ministru kabineta sēdē tika atstāts bez virzības ar atrunu, ka tā virzība tiks atsākta pēc tam, kad Saeimā tiks pieņemts likumprojekts „Grozījumi Administratīvo pārkāpumu kodeksā”.

Ministru kabineta 2008.gada 11.marta sēdē tika izskatīts informatīvais ziņojums **„Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Valsts ieņēmumu dienesta īstenotajām funkcijām saistībā ar valsts amatpersonu deklarācijām”**, kas tika sagatavots, pamatojoties uz Ministru prezidenta 2007.gada 3.oktobra rezolūciju Nr.90/SAN-3011.

Ministru kabinets pieņēma zināšanai Biroja un VID sniegto viedokli, kā arī nolēma, ka, lai precizētu kompetences sadalījumu saistībā ar valsts amatpersonu deklarācijām starp Biroju un VID, Ministru prezidents kopīgi ar finanšu ministru mēneša laikā izvērtēs abu minēto institūciju ziņojumos ietvertu informāciju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā un likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” ietvertu regulējumu un sagatavos izskatīšanai Ministru kabineta sēdē informatīvo ziņojumu ar priekšlikumiem Biroja un VID kompetences sadalījumam valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudes jomā, kā arī sagatavos attiecīgus grozījumus normatīvajos aktos atbilstoši ziņojumā iekļautajiem priekšlikumiem.

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 11.marta sēdes protokolā noteikto, Finanšu ministrija 8.aprīlī iesniedza izskatīšanai informatīvo ziņojumu par VID un Biroja kompetences sadalījumu valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudes jomā un attiecīgajiem grozījumiem likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, ko bija plānots skatīt 2008.gada 29.jūlijā. Ziņojuma izskatīšana attiecīgajā Ministru kabineta sēdē nenotika, līdz ar to šis jautājums par kompetences sadalījumu joprojām kopš 2007.gada maija nav atrisināts.

2008.gada 18.decembrī Valsts sekretāru sanāksmē pieteikts **„Informatīvais ziņojums par nepieciešamajiem pasākumiem Starpvalstu pretkorupcijas grupas (GRECO) rekomendāciju izpildei”**, kas sagatavots pēc Biroja iniciatīvas, lai informētu Ministru kabinetu par likumā „Par Eiropas Padomes līgumu par Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) nodibināšanu” 3.pantā noteikto, ka Birojs koordinē Eiropas Padomes līgumā par GRECO nodibināšanu paredzēto saistību izpildi. Tā kā Ministru kabinets atbild par starptautiskajos līgumos paredzēto saistību izpildi, Birojs ziņojumā informēja par 2008.gada 10.oktobrī GRECO plenārsēdē pieņemtajiem III kārtas novērtēšanas ziņojumiem par Latviju un tajā ietvertajām rekomendācijām, kuras nepieciešams īstenot (skat. Starptautiskā sadarbība un citu valstu pieredzes apkopošana).

Sabiedrības informēšana un izglītošana

Sabiedrības informēšanai un izglītošanai par korupcijas attīstības tendencēm un atklātajiem korupcijas gadījumiem, kā arī veiktajiem pasākumiem korupcijas novēršanā un apkarošanā ir svarīga loma korupcijas profilaksē. Informējot sabiedrību par atklātajiem korupcijas gadījumiem un korupcijas attīstības tendencēm, cilvēki tiek brīdināti par atbildību, veicot prettiesiskas darbības, un līdz ar to tiek mazinātas iespējas pārkāpt likumu nezināšanas dēļ. Sabiedrības izglītošanas nolūkos Birojs sniedzis **97** atbildes un skaidrojumus uz Biroja mājas lapā uzdotajiem jautājumiem par dažādām interešu konflikta un korupcijas novēršanas

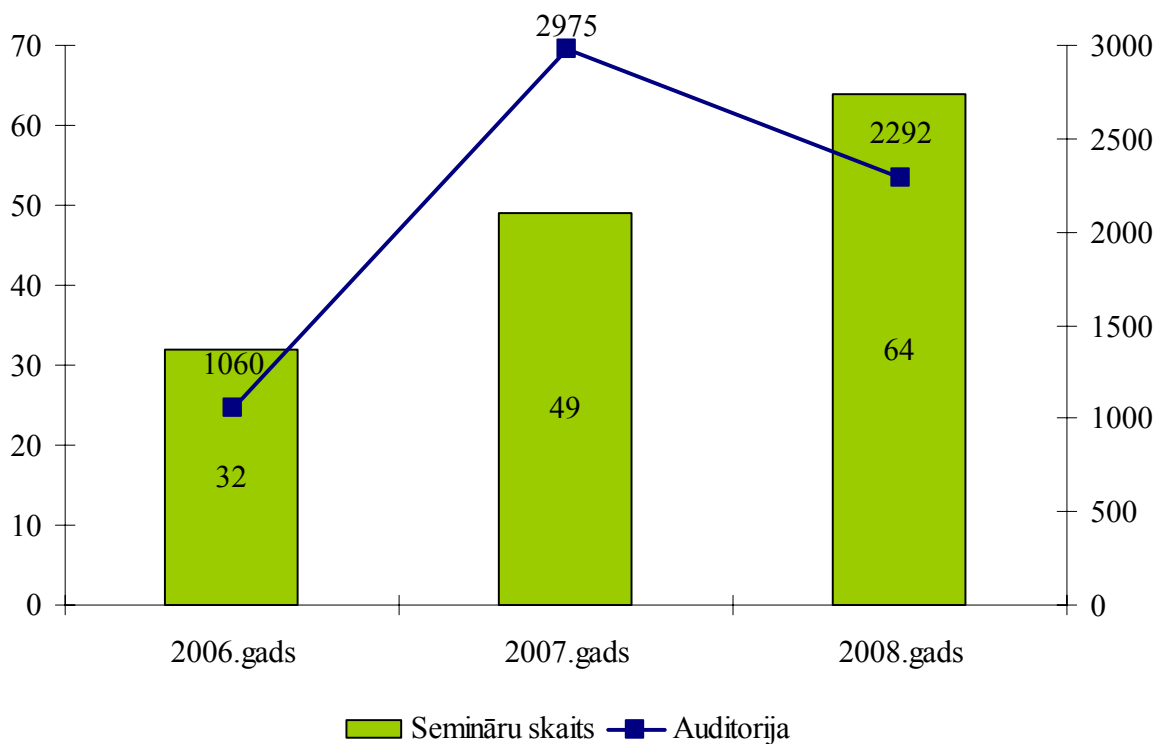
problēmām. Lai nodrošinātu konsultācijas ar sabiedrības pārstāvjiem, 2008.gadā notikušas divas Sabiedriskās konsultatīvās padomes sēdes.

Biroja pārstāvji regulāri ir snieguši intervijas un komentārus plašsaziņas līdzekļiem, kā arī piedalījušies radio un televīzijas raidījumos. Ziņojot par Biroja darbību, izplatīti **59** paziņojumi plašsaziņas līdzekļiem, organizēti pieci publiski pasākumi.

Biroja īstenotie izglītošanas pasākumi

2008.gadā Biroja pārstāvji no Juridiskās nodaļas, Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas un Sabiedrisko attiecību un izglītošanas nodaļas piedalījušies **64** sanāksmēs, informatīvajos semināros valsts un pašvaldību institūcijās, skaidrojot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normas, rekomendējot institūcijām nostiprināt iekšējos pretkorupcijas pasākumus un stiprināt valsts amatpersonu profesionālo ētiku, kā arī, informējot par atklātības nostiprināšanu lobēšanas procesā, kopumā aptverot aptuveni **2290** personu lielu auditoriju.

4. attēls. Biroja īstenoto izglītošanas pasākumu un personu skaits 2006. – 2008.gads

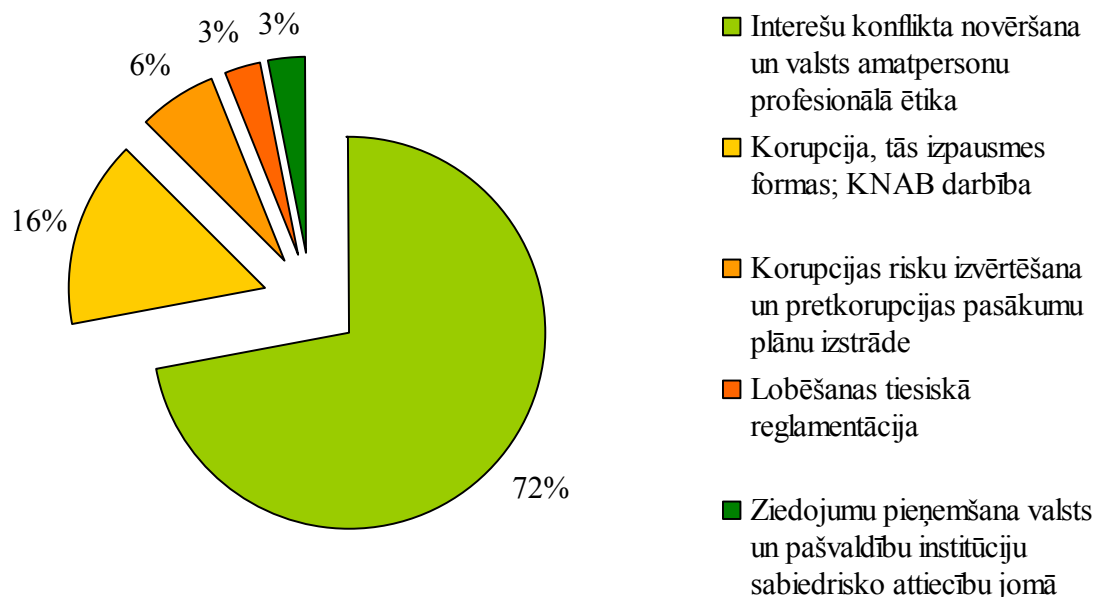
Pēc tam, kad 2008.gada sākumā Birojs aizturēja vairākas Rīgas domes amatpersonas par koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem, 17% no visiem izglītošanas pasākumiem veikti dažādās Rīgas domes struktūrvienībās, kā arī vairākkārtīgi sniegtas konsultācijas jaunizveidotajai Rīgas domes Pretkorupcijas komisijai par organizatoriskā pretkorupcijas pasākumu plānu un ētikas kodeksa izstrādi.

Lielāka interese ir par Biroja piedāvāto apmācību moduli, kas aptver likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu skaidrojumus un piemērošanas praksi, kā arī lekcijas par valsts amatpersonu profesionālo ētiku (skat. 5.attēlu). 2008.gadā tika turpināta uzsāktā sadarbība ar Latvijas augstskolām un notikušas vairākas lekcijas par korupcijas izplatību un izpausmi, tās krimināltiesiskajiem aspektiem.

Tā kā 2008.gadā tika rīkoti plaši pasākumi, atzīmējot Latvijas valsts dibināšanas 90.gadadienu, Birojs institūcijās skaidroja ziedojumu pieņemšanas tiesisko regulējumu un

rekomentēja, kā labāk rīkoties, organizējot sabiedrisko attiecību pasākumus, kuros uzņēmumi piesaistīti kā sponsori un finansiālie atbalstītāji.

5. attēls. Biroja īstenoto izglītošanas pasākumu īpatsvars pa tēmām 2008.gadā

Latvijas Republikas 90 gadu jubilejas pasākumu ietvaros 2008.gada 19.septembrī Birojs pirmo reizi piedalījās Valsts kancelejas organizētajā valsts pārvaldes atvērto durvju dienā. Biroju apmeklēja Rīgas 20.vidusskolas 12.klases skolēni un klases audzinātāja, Jaņa Rozentāla mākslas vidusskolas skolēni, Latvijas Universitātes Politikas zinātnes studenti un plašs loks plašsaziņas līdzekļu pārstāvju. Interesentu grupām bija iespēja uzzināt par Biroja funkcijām un ikdienas darbu, iepazīties ar iespējām ziņot par korupcijas gadījumiem Ziņojumu centrā, apskatīt korupcijas tēmai veltīto karikatūru izstādi, piedalīties zināšanu pārbaudes viktorīnā, ieskatīties Biroja darba aizkulisēs, kā arī tikties ar darbiniekiem un uzzināt vairāk par viņu darba specifiku.

Turpinot 2004.gadā aizsākto tradīciju, Birojs 9.decembrī ar publisku pasākumu atzīmēja starptautisko pretkorupcijas dienu. Pasākuma laikā tika apbalvoti Biroja rīkotā radošo darbu konkursa „Ceļvedis godprātīgai amata pienākumu pildīšanai valsts pārvaldē” labāko darbu autori. Konkursa dalībnieki – jaunieši no Dagdas, Talsiem, Siguldas un Rīgas tikās ar Biroja amatpersonām, piedalījās „Pretkorupcijas skolas” nodarbībā un sagatavoja aicinājumu valsts amatpersonām, kā nodrošināt godprātīgu rīcību un pienākumu pildīšanu. Jauniešu sniegtie ieteikumi tika nosūtīti Valsts prezidenta kancelejai, Ministru prezidentam un Saimei ētikas kodeksu izstrādei.

Biroja gatavotie informatīvie un izglītojošie materiāli

Gada sākumā tika publiskota modernizēta Biroja interneta mājas lapa, kas pēc vairākiem uzlabojumiem kļuvusi pārskatāmāka un informācijas bagātības ziņā pielīdzināma plašai pretkorupcijas datu bāzei. Īpašs jaunums mājas lapā ir piedāvātā iespēja pārbaudīt savas zināšanas, aizpildot testu par interešu konflikta un korupcijas novēršanas jautājumiem. Šobrīd testa sistēma piedāvā 10 jautājumus, kuri pēc nejaušības principa tiek atlasīti no vairāk nekā 60 jautājumiem.

Pasaules Bankas projekta „Korupcijas apkarošanā iesaistīto institūciju stiprināšana” ietvaros pēc Biroja pasūtījuma Sabiedriskās politikas centrs „Providus” ir izstrādājis četras rokasgrāmatas – [Interesešu konflikta novēršanas vadlīnijas](#) policistiem, civildienesta ierēdņiem, iestāžu vadītājiem un valsts amatpersonām kapitālsabiedrībās un ostās. Vadlīnijas sagatavotas, lai palīdzētu noteiktām amatpersonu grupām izprast un ievērot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikumus. Tajās uzskatāmā veidā, ilustrējot ar piemēriem, skaidroti aizliegumi un ierobežojumi, kas noteikti likumā, un aplūkotas praksē sastopamās problēmas. Vadlīniju, iespējams, vērtīgākā daļa ir apkopotie piemēri par izplatītākajām kļūdām, ko pieļauj valsts amatpersonas.

Minētā projekta ietvaros Sabiedriskās politikas centrs „Providus” sagatavoja arī ziņojumu „[Korupcijas riski Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzekļu administrēšanā](#)”, kurā ietverta Kohēzijas fonda līdzekļu apguves mehānismu analīze, īpašu uzmanību pievēršot korupcijas riskiem rīcībpolitikas un investīciju lēmumu pieņemšanas stadijā no Kohēzijas fonda finansējamo projektu atlasē un projektu ietvaros veikto iepirkumu procesā.

Lai Biroja gatavotā informācija kļūtu pieejamāka valsts amatpersonām un citiem interesentiem, Birojs 2008.gadā uzsāka elektroniskā formā sagatavota informatīvi izglītojoša izdevuma „KNAĢIS” publicēšanu. Izdevumā Birojs informē par aktualitātēm korupcijas novēršanas jomā, izglīto par interešu konflikta novēršanas iespējām, sniedz padomus un atbild uz jautājumiem. Pirmajā „KNAĢA” numurā tika publicēti viedokļi, piemēri un jautājumi, kas saistīti ar valsts amatpersonu profesionālo ētiku.

Korupcijas novēršanas „aģents” apciemos 4x gadā

Korupcijas novēršana ir ne tikai Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB), bet katras valsts un pašvaldību institūcijas uzdevums. Jo ir daudzas lietas, kurās KNAB nav iespējas un arī nepieciešamības iejaukties. Tomēr KNAB nav vienaldzīgs pret to, kas notiek publiskajā pārvaldē, tāpēc piedāvājam valsts amatpersonām ar **korupcijas novēršanas aģentu** – „KNAĢA” palīdzību vismaz četras reizes gadā **pievērst uzmanību** korupcijas problēmām.

„KNAĢIS” ir informatīvs izdevums elektroniskā formātā, kas **aicinās domāt** par korupcijas risku samazināšanas iespējām, **piedalīties** aktuālu tēmu apspriešanā un **iesaistīties** tādas publiskas pārvaldes veidošanā, kur korupcijai nebūs jauts plaši izpīsties.

Nepopulārā tēma – ētika

Ikdienas dzīve un notikumi rāda, ka Latvijas amatpersonām nav senu tradīciju ētikas vērtību cienīšanā, nav spožu līderu un piemēru, kuriem sekot vai līdzināties. Kādu atlieksmi no ledzīvotājiem var sagaidīt ministri, kas atradīs atsaucību, lai uz baskēbola spēli dotos ar dienesta auto, deputāti, kas, vairākkārtīgi pārkāpjot satiksmes noteikumus, demonstrē necienīgu pret to likumu ievērošanu, kurus paši ir radījuši, vai ierēdņi, kas nejut šaubu ēnu, ko sev līdzi nes došanās citu personu apmaksātos, ekskursīvos ceļojumos...?

Pirmajā izdevuma numurā lasiet viedokļus, piemērus un jautājumus, kas saistīti ar valsts amatpersonu profesionālo ētiku.

RUDENS NUMURĀ LASĪT:

- Vērtības veido Latvijas Bankas stabilitāti un Valsts kontroles efektivitāti - 2.lpp.
- Ceļš uz atkārtību iobežošana - 3.lpp.
- Jautājumi par pārbaudi par dāvanu pieņemšanu - 4.lpp.

ZELTA VĀRDI

„Godīgums sniedz globālu brīvības sajūtu – brīvību runāt ar cilvēkiem, ne no kā nebaldīties, brīvību skatīties gan pagātnē, gan nākotnē.”

KNAB priekšnieka vietniece Jūta Striņe intervijā žurnālam „Māras”

„Cilvēki zina, ko drīkst darīt un ko nē, kas ir labi un kas ir slikti, bet, tiklīdz šie paši cilvēki nonāk amatos, tiem vajag noteikumus, kas regulē katru vissīkāko darbību un pasaka priekšā, kā rīkoties.”

Lietuvai Augstāko amatpersonu ētikas komisijas priekšsēdētāja Jolanta Petruševičene

KĀ IEPATIKTIES SABIEDRĪBĀ?

Šobrīd Latvijā ir raksturīga sabiedrības neuzticēšanās amatpersonām, vispazīstnāk

26% ledzīvotāju atzīst, ka dotu valsts amatpersonai kukuli, lai panāktu darbinieka laipnāku un pretimnākošu atbildi.

Sabiedriskās konsultatīvās padomes darbs

2008.gadā notika divas Sabiedriskās konsultatīvās padomes sēdes, kuru ietvaros padomes locekļi iepazinās ar Publiskās, privātās partnerības asociācijas sniegto informāciju un pārrunāja dažādus ar publisko – privāto partnerību saistītus jautājumus, kā arī izskatīja Valsts sekretāru sanāksmē izsludināto Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts pamatnostādņu projektu 2009. – 2013.gadam. Padomes sēdē arī notika diskusija par grozījumiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā par autonomas iestādes statusu.

Interesu konfliktu novēršana valsts amatpersonu darbībā

Valsts amatpersonu darbības kontrole un interešu konflikta novēršana ir viena no apjomīgākajām Biroja darbības jomām, kuras mērķis ir nodrošināt valsts pārvaldes darbību sabiedrības interesēs, novēršot personiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonu darbību un lēmumu pieņemšanas procesu.

Rezultātu kopsavilkums

2008.gadā Biroja Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļa izvērtēšanai saņēmusi **620** iesniegumus un sūdzības par iespējamiem likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu un citos normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto papildu ierobežojumu ievērošanas pārkāpumiem un veikusi pārbaudes par šajos iesniegumos minētajiem faktiem, kas ir par 73 pārbaudēm vairāk nekā 2007.gadā. Kopumā 2008.gadā veiktas pārbaudes par **681** iesniegumā un sūdzībā minētajiem faktiem, kā arī veiktas **127** pārbaudes dažādās valsts un pašvaldību institūcijās.

Izskatot iedzīvotāju iesniegumus un sūdzības par **815** valsts amatpersonu iespējamo darbību interešu konflikta situācijā, vienlaicīgi Biroja kompetences ietvaros analizētas arī šo valsts amatpersonu deklarācijas, kopumā izvērtējot **1523** deklarācijās norādītās ziņas.

Par nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonu deklarācijās **41** gadījumā informācija nosūtīta VID, lai tas savas kompetences ietvaros šīs valsts amatpersonas sauktu pie administratīvās vai kriminālatbildības.

Pārbaudot valsts amatpersonu ienākumu atbilstību izdevumiem, konstatēts, ka **54** gadījumos valsts amatpersonu un viņu radnieku ienākumi, iespējams, nav bijuši atbilstoši viņu izdevumiem, tāpēc šie pārbaudes materiāli nosūtīti VID šo personu ienākumu likumības pārbaudei. Atskaites periodā VID, pamatojoties uz iepriekš veikto auditu rezultātiem, pieņēmis lēmumus par papildus nodokļu aprēķināšanu un soda naudas uzlikšanu **10** personām par kopējo summu **301527** latu apmērā.

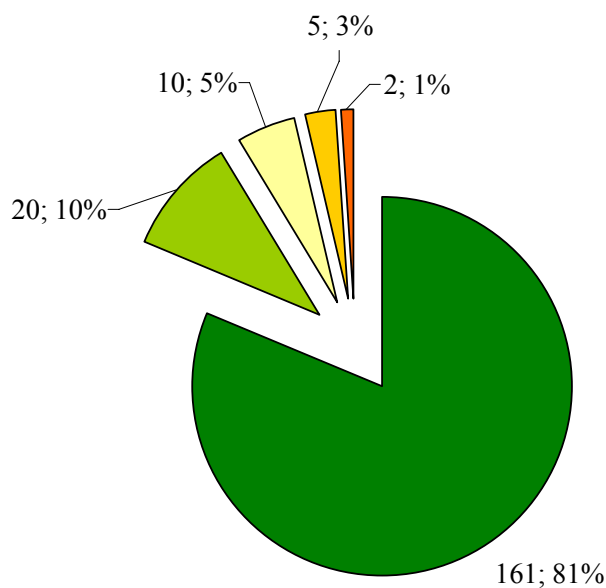
Par valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu neievērošanu, kas noteikti likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 2008.gadā uzsākta lietvedība **190** administratīvā pārkāpuma lietās, kas ir par 59 lietām vairāk nekā 2007.gadā. Pie administratīvās atbildības sauktas **137** valsts amatpersonas (2007.gadā – 91), kopumā piemērojot naudas sodu **10105** latu apmērā, savukārt **28** valsts amatpersonām saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu izteikts mutvārdu aizrādījums, atzīstot izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu.

Valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu ievērošana

Kopumā 2008.gadā Biroja Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļa konstatējusi **198** administratīvos pārkāpumus. No tiem 81% administratīvais pārkāpums saistīts ar valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšanu. Otrs izplatītākais

administratīvais pārkāpums ir valsts amatpersonas neziņošana par atrašanos interešu konflikta situācijā (skat. 6.attēlu).

6.attēls. Administratīvo pārkāpumu struktūra 2008.gadā pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (LAPK) pantiem

- Valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšana (LAPK 166.30)
- Neziņošana par atrašanos interešu konflikta situācijā (LAPK 166.29)
- Dāvanu, ziedojumu un citāda veida mantiskās palīdzības pieņemšanas ierobežojumu pārkāpšana (LAPK 166.31)
- Valsts un pašvaldību institūciju vadītājiem noteikto pienākumu nepildīšana (LAPK 166.33)
- Amatu savienošanas ierobežojumu izpildes kārtības neievērošana (LAPK 166.28)

2008.gadā sodītas par 47 vairāk amatpersonas nekā 2007.gadā, ko var izskaidrot gan ar efektīvāku kontrolējošo institūciju darbu, gan apjomīgu un aizvien pieaugošu valsts pārvaldes aparātu, gan nepārdomātiem valsts amatpersonu rekrutēšanas kritērijiem, gan nepietiekamu iekšējo kontroli valsts pārvaldes iestādēs, kas nav spējusi novērst ilgstošus pārkāpumus valsts amatpersonu darbībā.

Samazinājies pārkāpumu skaits par neatļautas amatu savienošanas, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildes neizbeigšanu noteiktā termiņā (Amatu savienošanas ierobežojumu izpildes kārtības neievērošana), tomēr pagaidām nav iespējams prognozēt, vai šāda tendence saglabāsies. Iemesli tam, ka valsts amatpersonas precīzāk sākušas ievērot amatu savienošanas ierobežojumus, varētu būt saistīti gan ar Biroja veikto izglītojošo darbu, gan šī jautājuma iekšējo regulējumu vairākās institūcijās. Tomēr ņemot vērā 2009.gada pašvaldību vēlēšanas, ir sagaidāms, ka mainoties ievēlēto amatpersonu lokam, pieļauto pārkāpumu skaits varētu atgriezties iepriekšējo gadu līmenī.

Pārbaužu ietvaros atklāti fakti, kas liecina, ka valsts amatpersonas, pārkāpjot likumu, ir pieņēmušas darbā savus radniekus vai pieņēmušas tādus lēmumus vai veikušas citas amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības, kurās viņu radnieki ir bijuši personiski vai mantiski ieinteresēti. Šīs personas nav pildījušas arī likumā noteikto pienākumu – informēt augstāko valsts amatpersonu vai koleģiālo institūciju par valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu interešu konflikta situācijā, lūdzot deleģēt lēmumu pieņemšanu attiecībā uz saviem radniekiem citām personām.

Gandrīz trešdaļa valsts amatpersonu, ko Birojs saucis pie administratīvās atbildības, bijušas saistītas ar vietējām pašvaldībām, īpaši daudz viņu vidū – pagasta padomju amatpersonas. Sodīto pašvaldību amatpersonu skaits būtiski pārsniedzis ministriju centrālo aparātu darbinieku daudzumu, kas sodīti 10% gadījumu, bet valsts aģentūru amatpersonas sodus saņēmušas 9% gadījumu. Lielākā daļa valsts amatpersonu sauktas pie atbildības par amatu savienošanu bez atļaujas saņemšanas un atrašanos interešu konfliktā. Relatīvi daudz (14%) sodus ir saņēmuši Saeimas deputāti, no kuriem liela daļa sodīti par mantisku līgumu noslēgšanu ar saviem radniekiem, piemēram, savu radnieku pieņemšanu darbā par palīgiem vai īres līguma noslēgšanu ar radniekiem.

Ar detalizētāku pārskatu par 2008.gadā pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās iespējams iepazīties Biroja mājas lapā sadaļā *Novēršana* <http://www.knab.gov.lv/lv/prevention/conflict/offences/>.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 275.panta pirmās daļas 2.punktu **14** gadījumos izbeigta lietvedība administratīvo pārkāpumu lietā.

Valsts amatpersonu civiltiesiskā atbildība

Saskaņā ar 30.pantu par likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikumu pārkāpumiem ir paredzēta arī civiltiesiskā atbildība. Tas nozīmē, ka ienākumi un mantiskie labumi, kas gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, vai proporcionāls to pieaugums ir piekritīgi valstij, presumējot, ka, pārkāpjot valsts noteiktos ierobežojumus un prettiesiski gūstot ienākumus vai mantiskos labumus, valsts amatpersona ir nodarījusi tādu kaitējumu valsts pārvaldības kārtībai, kas ir novērtējams mantiskā izteiksmē un ir proporcionāls aizliegtā veidā gūtu ienākumu, mantisko labumu un īpašuma vai mantas pieauguma vērtībai.

Noteikumi par valstij nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu nav piemērojami gadījumos, ja amatu savienošana ir pieļaujama, saņemot augstākstāvošas amatpersonas (institūcijas) rakstveida atļauju, bet valsts amatpersona rakstveida atļauju nav lūgusi un šāda amatu savienošana nav radījusi interešu konfliktu. Citos gadījumos valsts amatpersonu pilnībā vai daļēji atbrīvo no to ienākumu un mantisko labumu atmaksas, kuri gūti, pārkāpjot likumā noteiktos ierobežojumus, ja pienākums atmaksāt ienākumus un mantiskos labumus nav samērīgs ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai.

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 30.panta trešajā daļā ir noteikts, ka, ja valsts amatpersona labprātīgi neatlīdzina valstij nodarītos zaudējumus, Birojam ir pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā prasītu atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus.

2008.gadā Birojs **7** valsts amatpersonām ir lūdzis labprātīgi atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus par kopējo summu **19 425,64** latiem. Minēto Biroja priekšnieka lēmumu labprātīgi ir izpildījušas 4 valsts amatpersonas kopā valstij nodarītos zaudējumus atlīdzinot Ls 1 225,96 apmērā. Savukārt pārējos 3 gadījumos notiek tiesvedības process.

Lēmumu apstrīdēšana un pārsūdzēšana

2008.gadā **34** valsts amatpersonas ir apstrīdējušas Biroja priekšniekam Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas pieņemto lēmumu administratīvo pārkāpumu lietā: 22 no pārsūdzētajiem lēmumiem tika atstāti negrozīti, no tiem 4 lēmumi pārsūdzēti tiesā; 4 lēmumi atcelti daļā; 6 lēmumi atcelti un administratīvā pārkāpuma lietvedība izbeigta; pieņemti 2 lēmumi par atteikumu atjaunot procesuālo termiņu Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas lēmuma administratīvā pārkāpuma lietā apstrīdēšanai.

2008.gadā Biroja pārstāvji piedalījušies 54 tiesas sēdēs, kurās izskatīti valsts amatpersonu prasības pieteikumi par Biroja priekšnieka lēmumiem administratīvā pārkāpuma lietās.

2008.gadā tiesa ir pieņēmusi vairākus Biroja darbībai būtiskus nolēmumus, kas turpmāk tiks ņemti vērā Biroja pozīcijas formulēšanai lēmumos par amatpersonu administratīvo sodīšanu.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr.SKA-552/2008 (A42296506). Senāts secina, ka lietā ir divi publisko tiesību subjekti – gan pašvaldība (kas pieder pie valsts plašākā nozīmē), gan valsts (Krāslavas rajona policijas personā) attiecīgajā administratīvajā teritorijā pilda likumā noteiktos pienākumus un tiem ir kopīgs uzdevums rūpēties par sabiedriskās kārtības nodrošināšanu. Senāts uzskata, ka pie šādiem apstākļiem viena publisko tiesību subjekta (Krāslavas rajona padomes) piešķirtās naudas prēmijas otra publisko tiesību subjekta iestādes (Krāslavas rajona policijas) darbiniekiem par priekšzīmīgu dienestu un ieguldījumu noziedzības apkarošanā un sabiedriskās kārtības nodrošināšanā Krāslavas rajonā nevar tikt uzskatītas par „dāvanu” likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 13.panta izpratnē.

Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 18.jūnija spriedums lietā Nr.A42290706 (143/AA43-0797-08/17). Tiesa norāda, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³³pants paredz administratīvo atbildību par valsts vai pašvaldību institūciju vadītājiem likumā noteikto pienākumu nepildīšanu attiecībā uz interešu konflikta novēršanu.

Saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 20.panta pirmo daļu valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājam ir pienākums atbilstoši savai kompetencei nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas amata pilnvaras.

No minētajām normām Administratīvās apgabaltiesas ieskatā izriet, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³³pantā paredzētā pārkāpuma sastāva konstatēšana nav atkarīga no tā, vai pirms tam administratīvi sodīta pašvaldības institūcijā strādājošā valsts amatpersona jeb citiem vārdiem minētā kodeksa 166.³³pantā paredzētais pārkāpums ir atsevišķs pārkāpums, kura konstatēšana nav atkarīga no tā, vai kāda cita amatpersona iepriekš jau ir sodīta.

Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 19.marta spriedums lietā Nr.A42278305 (143/AA43-136-08/2). Birojs konstatēja, ka valsts amatpersona, pieņemot rīkojumu par sevis komandēšanu uz ārvalstīm un parakstot lēmumu par komandējuma izmaksu atlīdzināšanu, ir pārkāpusi likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 11.panta pirmajā daļā noteikto. Tiesa norāda, ka komandējuma izmaksas nav saistāmas ar papildus materiālo labumu gūšanu, bet tā ir kompensācija par darbinieka papildus izdevumiem, kas saistīti ar darba pienākumu izpildi ārpus darba vietas. Tādējādi, ja netiek pierādīts, ka amatpersona ir neatbilstoši normatīvo aktu prasībām palielinājusi komandējuma izmaksas, nav pamata apgalvot, ka amatpersona, pieņemot lēmumu par komandējuma izmaksu atlīdzināšanu attiecībā uz sevi, ir personiski vai mantiski ieinteresēta.

Korupcijas apkarošana

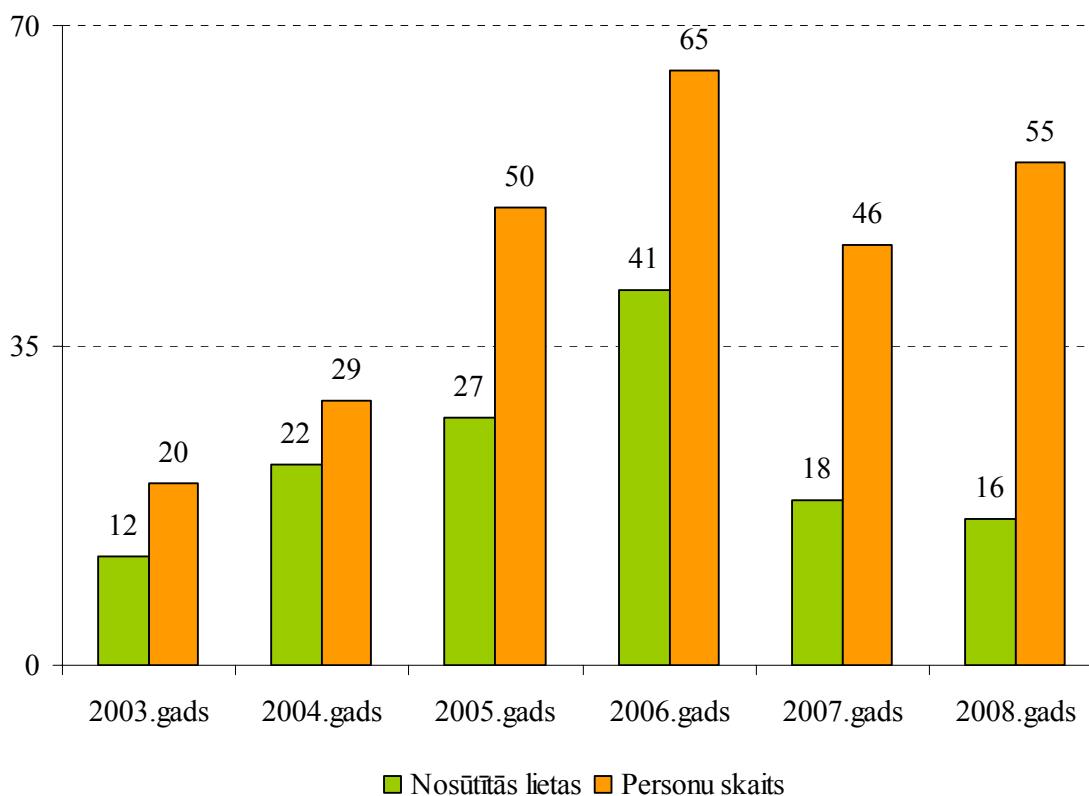
Arvien lielāka uzmanība un darbs tiek veltīts organizētu koruptīvu noziedzīgo shēmu atklāšanai, nevis tikai atsevišķu kukuļošanas gadījumu izmeklēšanai.

Biežāk tiek atklāti sistēmiski korupcijas gadījumi – nodarījumi ir veikti atkārtoti un ilgā laika periodā.

Šādu noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana ir sarežģīta, ievērojot negodīgo amatpersonu iespējas pretdarboties tiesībsargājošo iestāžu darbībai, īpaši situācijās, kad attiecīgu nodarījumu veikusi persona ar speciālām zināšanām noziegumu atklāšanā.

2008.gadā Biroja Izmeklēšanas nodaļa uzsākusi **26** kriminālprocesus, 54% no tiem uzsākti pamatojoties uz Operatīvo izstrāžu nodaļas materiāliem. Kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtīti **16** kriminālprocesi pret **55** personām (skat. 7.attēlu). No citām izmeklēšanas iestādēm saņemti **6** kriminālprocesa materiāli. 2008.gadā tika izbeigti **16** kriminālprocesi. Pieņemti **33** lēmumi rezolūcijas veidā atteikt uzsākt kriminālprocesu. Biroja Izmeklēšanas nodaļas lietvedībā uz 2009.gada 1.janvāri atradās **47** krimināllietas un **52** pārbaudes materiāli.

7.attēls. Kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtīto lietu skaits pret personām no 2003. – 2008.gadam

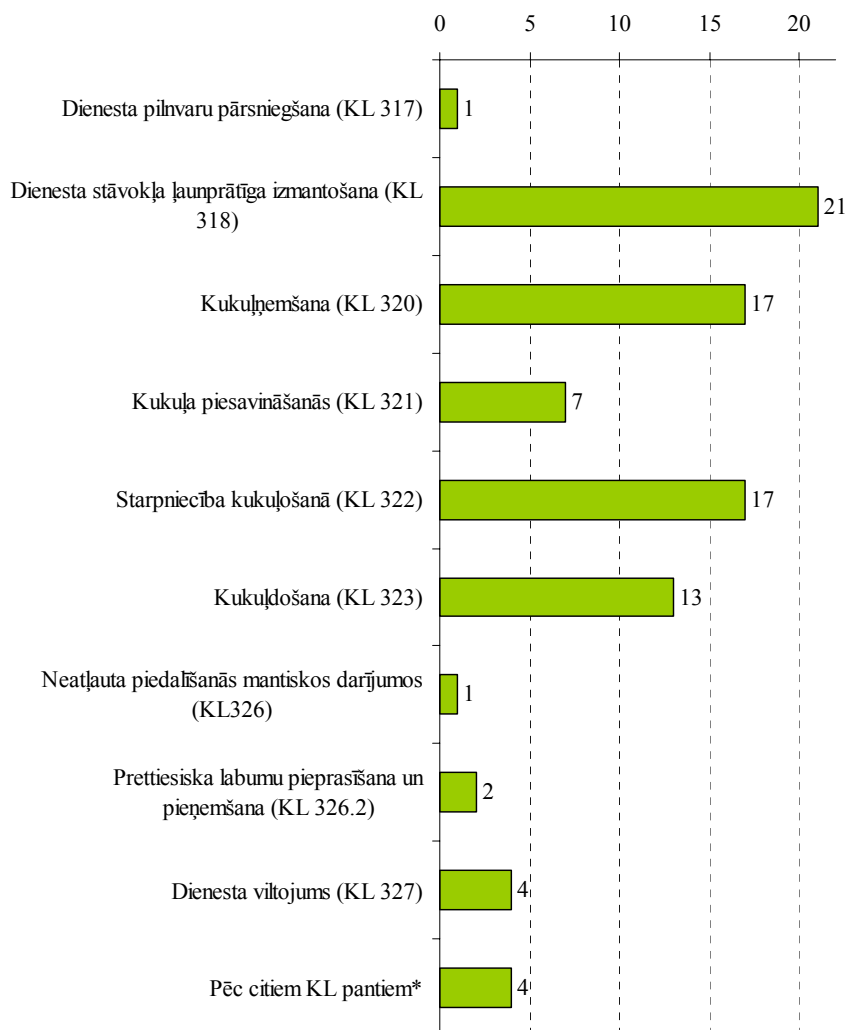

Lai gan pēc kriminālvajāšanai nosūtīto lietu skaita, 2008.gada rādītāji ir otri zemākie kopš 2003.gada, tomēr, vērtējot pēc personu skaita, pret kurām lūgts uzsākt kriminālvajāšanu, tas ir otrs lielākais rādītājs, jo vidēji vienā lietā bijušas iesaistītas četras personas. Tiek konstatētas un atklātas vienu un to pašu personu izdarītas vairākas noziedzīgo nodarījumu epizodes, piemēram, lietā par kukuļošu Rīgas domē tika atklāts, ka laika posmā no 2005. līdz 2008.gada februārim divas Rīgas domes amatpersonas, izmantojot trešo Rīgas domes amatpersonu kā starpnieku, no vairākiem nekustamo īpašumu projektu attīstītājiem pieprasīja naudu – kukuļus par labvēlīgu lēmuma pieņemšanu saistībā ar plānotajām būvniecības iecerēm Rīgā.

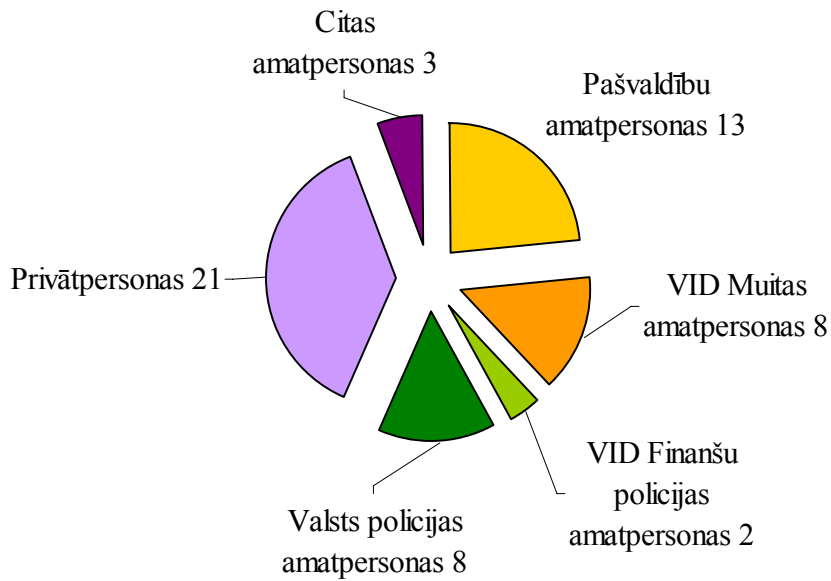
Kriminālvajāšanai nosūtīto lietu skaita samazinājumu ietekmējis arī tas, ka Biroja izmeklētāju lietvedībā atradās vairākas liela apjoma, sarežģītas daudzepizožu lietas, piemēram, kriminālprocess par kukuļošanu Terehovas muitas kontrolpunktā, kura ietvaros prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai tika nosūtīti materiāli pret septiņām VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes amatpersonām un vēl piecām privātpersonām. Izmeklēšanā tika konstatēts, ka laika posmā no 2007.gada maija līdz oktobrim muitas amatpersonas bija izveidojušas organizētu personu grupu, kas nodarbojās ar kukuļu ņemšanu un kukuļu izspiešanu saistībā ar kontroles neveikšanu, muitas procedūru noformēšanu un muitas noteikumu pārkāpumu nefiksēšanu.

Kriminālprocesa materiāli liecināja, ka muitas amatpersonām ar vairākiem Latvijas un ārvalstu uzņēmumiem pastāvēja vienošanās, kas paredzēja noteiktu kukuļa apmēru par iepriekš saskaņotām nelikumīgām muitnieku darbībām attiecībā uz šo firmu transportlīdzekļiem un kravām. Kriminālprocesa materiāli liecināja, ka atlīdzība par amatpersonu darbībām laika posmā no 2007.gada maija līdz oktobrim ir maksāta, iespējams, par vairākiem desmitiem gadījumu dienā (par katru vidēji 100 – 200 ASV dolāru). Kriminālprocesa sarežģītības un apjoma dēļ tika veidota izmeklēšanas darba grupa ar Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldi, savukārt kratīšanas tika veiktas sadarbībā ar Finanšu policijas Iekšējās drošības dienesta darbiniekiem.

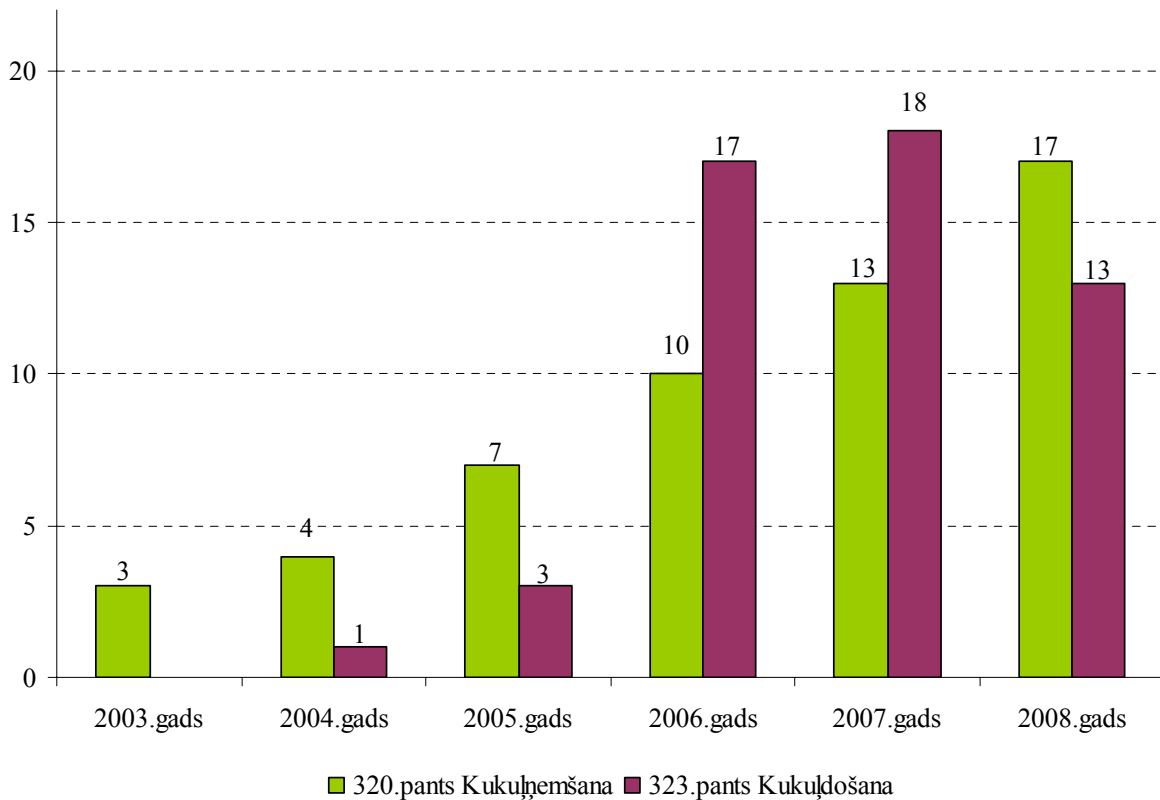
8.attēls. Kriminālvajāšanai nosūtītās krimināllietas pēc Krimināllikuma (KL) pantiem 2008.gadā

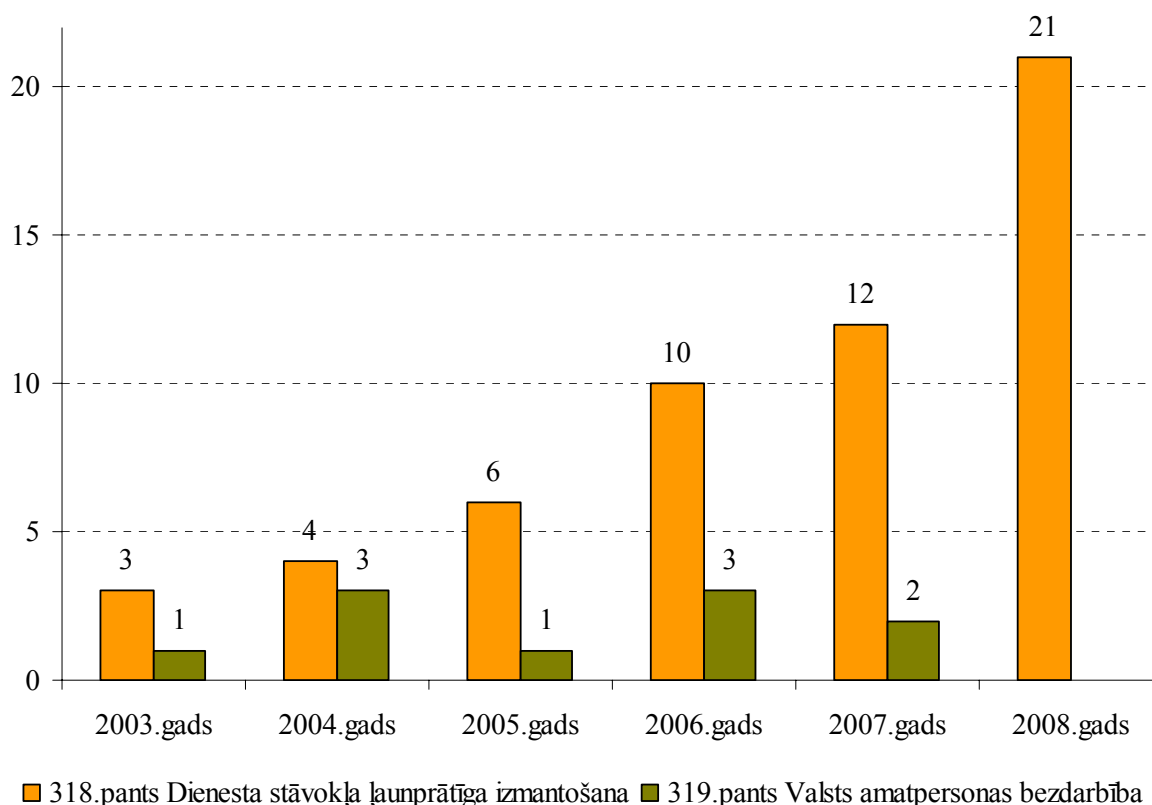
9.attēls. Personas, pret kurām lūgts uzsākt kriminālvajāšanu

10.attēls. Kriminālvajāšanai nosūtītās lietas par kukuļošanu 2003. – 2008.gadā pēc Krimināllikuma 320. un 323.panta

11.attēls. Kriminālvajāšanai nosūtītās lietas par pēc Krimināllikuma 318. un 319.panta no 2003. – 2008.gadam

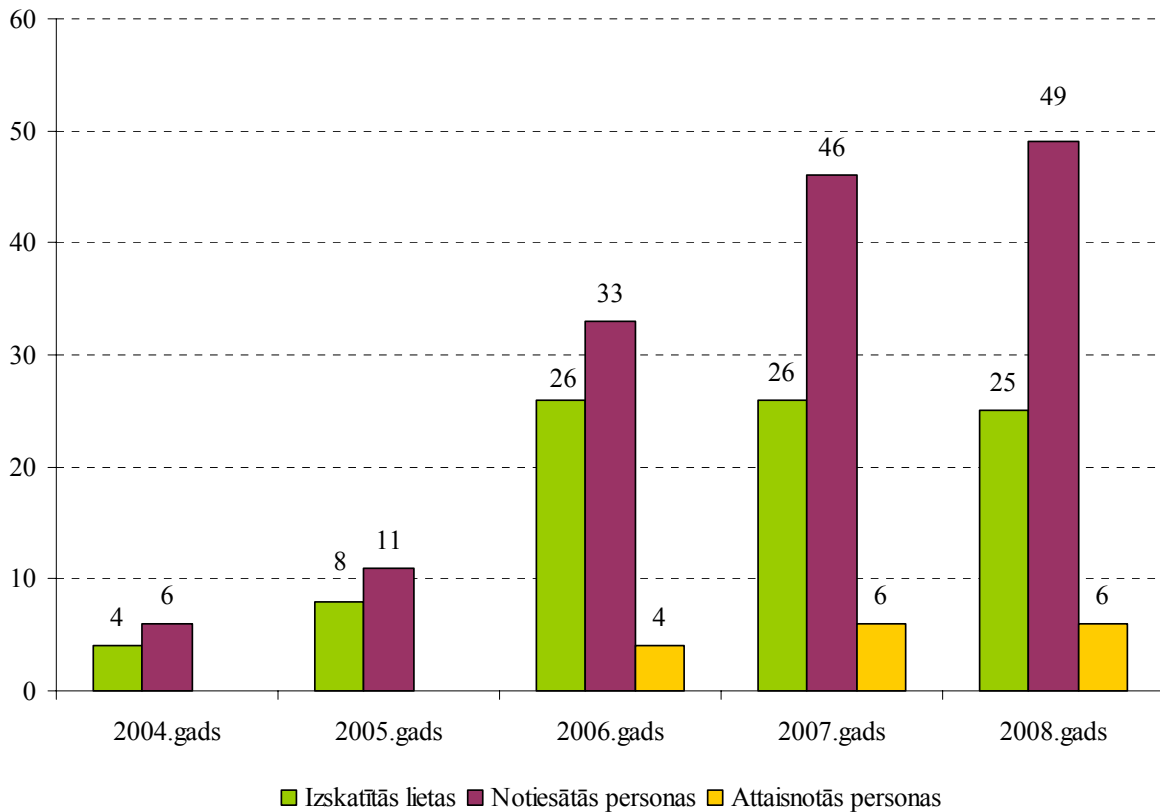
Koruptīvi noziedzīgi nodarījumi galvenokārt tiek pieļauti, jo institūcijās netiek realizēta efektīva darbinieku iekšējā kontrole. 2008.gadā Biroja izmeklētāji prokuratūrai nosūtījuši vairākus kriminālprocesu materiālus, rosinot uzsākt kriminālvajāšanu kopumā pret 10 VID amatpersonām par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu valsts institūciju dienestā. Izmeklēšanu materiāli liecina, ka VID amatpersonas ņēmušas kukuļus par tādu darbību veikšanu, kas saistītas ar amatpersonu tiešo dienesta pienākumu veikšanu – par kontroles neveikšanu, muitas procedūru noformēšanu un muitas noteikumu pārkāpumu nefiksēšanu vai par pārbaudes neveikšanu komercuzņēmumā. Turklāt dažkārt VID amatpersonas ir iesaistījušās arī citu noziedzīgu nodarījumu atbalstīšanā, piemēram, darbojušās kā starpnieki kukuļošanā un veikušas pretlikumīgas darbības saistībā ar meklēšanā izsludinātas personas pārvietošanu pāri Latvijas Republikas robežām, kā arī, izmantojot dienesta stāvokli, no VID datu bāzes pieprasījušas ziņas par nodokļu maksātājiem un šīs ziņas bez likumīga pamata izpaužušas ieinteresētajām personām.

Minētie Biroja atklātie noziedzīgie nodarījumi, kuros bijušas iesaistītas VID amatpersonas, liecina par augstiem korupcijas riskiem VID darbībā. Ņemot vērā, ka VID kompetencē ir fizisko un juridisko personu darbības uzraudzības, kontroles un sodīšanas funkcijas, šajā iestādē jāpievērš īpaša uzmanība korupcijas risku identificēšanai un pretkorupcijas pasākumu realizēšanai. Izvērtējot līdz šim atklāto VID amatpersonu izdarīto koruptīvo noziedzīgo nodarījumu apjomu, secināms, ka VID amatpersonu rīcība, neievērojot likumā noteikto kompetenci un nerealizējot likumā noteiktos pienākumus, liecina par darbību, kas neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma mērķim – demokrātiska, tiesiska, efektīva un sabiedrībai pieejama valsts pārvalde. Turklāt, ja VID funkciju izpildi realizē amatpersonas, kuras apzināti pārkāpj nozari regulējošās tiesību normas, tiek radīts kaitējums svarīgām valsts vai sabiedrības interesēm, apdraudot sabiedrisko kārtību un drošību, kas ļauj secināt, ka līdz šim brīdim nav nodrošināts efektīvs VID amatpersonu darbības uzraudzības mehānisms. Lai

novērstu VID amatpersonu darbībā noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar korupciju, Birojs nosūtīja vēstuli finanšu ministram ar ieteikumu stiprināt šīs iestādes iekšējo kontroli.

2008.gadā tika pieņemts pirmās instances tiesas spriedums 25 Biroja izmeklētajās krimināllietās, notiesājot 49 personas un attaisnojot 6. Kopumā tiesā dažādās instancēs izskatītas 89 krimināllietas pret 164 personām. Uz 2009.gada 1.janvāri spēkā stājies 71 tiesas spriedums par 111 personām, 90% gadījumu personas atzīstot par vainīgām noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā. Tikai 7 gadījumos tiesa ir pieņēmusi attaisnojošus spriedumus par 11 personām.

12.attēls. Tiesā pirmajā instancē izskatītās lietas

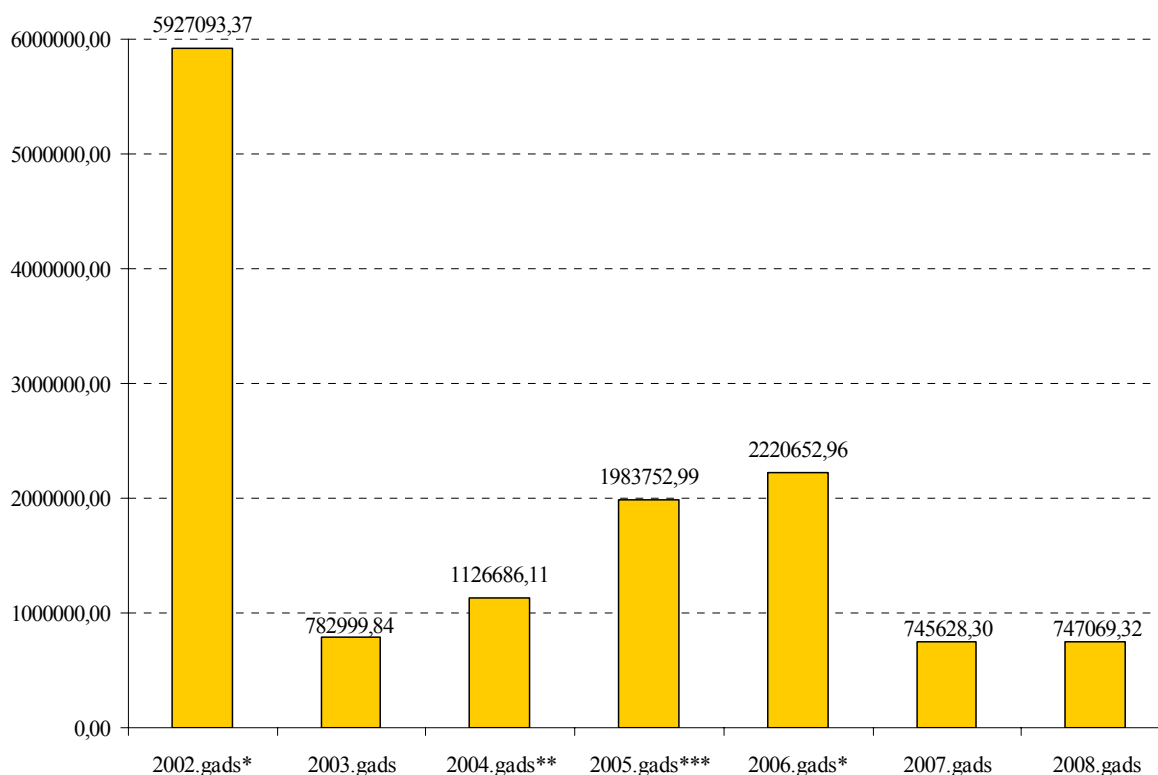
Politisko partiju un to apvienību finansēšanas kontrole

Politisko organizāciju finansiālās un saimnieciskās darbības kontroli Birojs veic četros posmos: iesniegto deklarāciju pārbaude saskaņā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma prasībām, grāmatvedības uzskaites pārbaudes, ziedojuma patiesuma un likumības pārbaudes, pretpārbaudes.

Saskaņā ar 2008.gada 17.jūlijā izdarītajiem grozījumiem Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā politiskajām partijām pēc ziedojuma saņemšanas Ministru kabineta noteiktā kārtībā¹ Birojam jāsniedz ziedojumu atskaite. Par šīs kārtības neievērošanu Birojs var piemērot administratīvo sodu.

2008.gadā pārbaudīti **453** ziņojumi par politisko organizāciju saņemtajiem dāvinājumiem (ziedojumiem), tikai par 63 ziedojumu sarakstiem vairāk nekā pērn, kas pamatojams ar to, ka lielākos finanšu līdzekļus politiskās partijas piesaista vēlēšanu gadā un nākamajos ir ievērojams finanšu aktivitāšu kritums, bet gaidāmajām vēlēšanām partijas vēl negatavojas.

13.attēls. Politisko partiju saņemtie ziedojumi (latos) 2002. – 2008.gads

* Saeimas vēlēšanas

** Eiropas Parlamenta vēlēšanas

*** pašvaldību vēlēšanas

Politiskajām partijām, pieņemot ziedojumus, pašām jāseko līdzi tam, vai tiek ievēroti likumā paredzētie ierobežojumi: ziedojuma summas apmērs, anonīma ziedojuma pieņemšanas aizliegums, ziedojuma pieņemšanas aizliegums no juridiskām personām, ziedojumu pieņemšanas aizliegums bez pārskaitījuma attiecīgās partijas kontā, ja ziedojuma summa pārsniedz 100 latus, aizņēmumu ņemšanas un aizdevumu, galvojumu vai garantiju došanas

¹ 2009.gada 10.februāra ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā publicē politisko organizāciju (partiju) gada pārskatus, vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas un ziņojumus par dāvinājumiem (ziedojumiem)” nosaka, ka partija 12 dienu laikā pēc ziedojuma saņemšanas iesniedz ziedojumu atskaiti, savukārt Birojs 3 darba dienu laikā to publicē mājas lapā internetā.

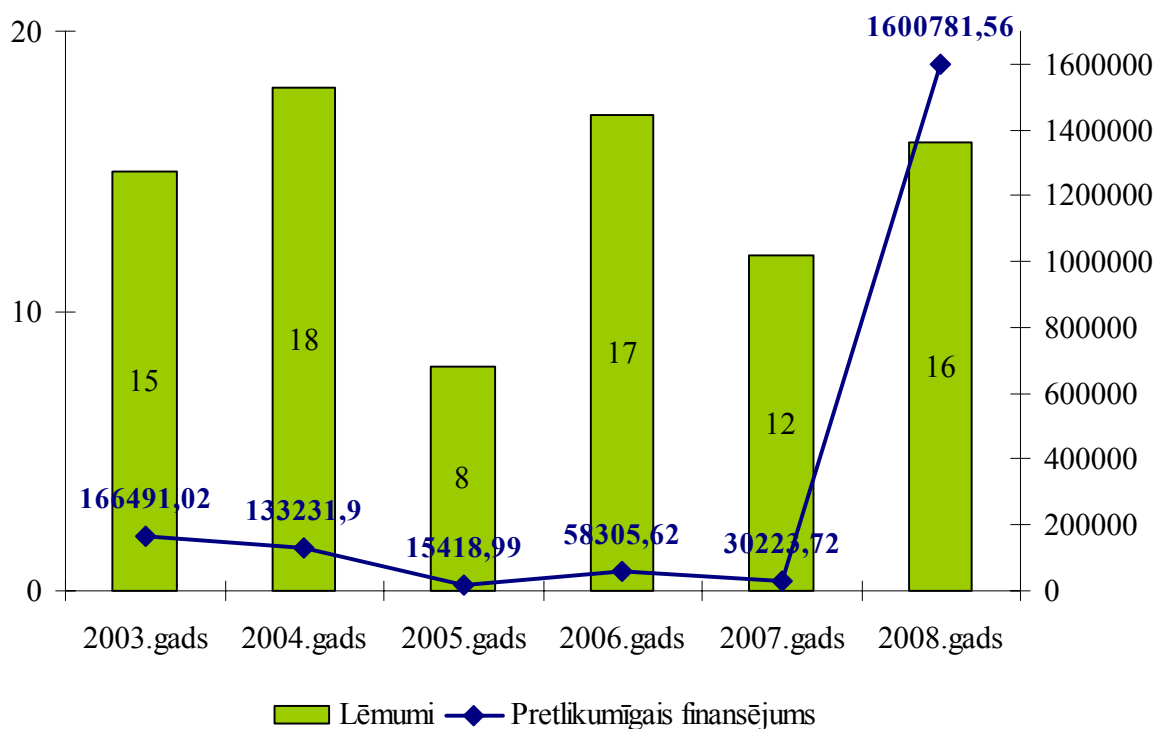
aizliegums. Par šo likumā noteikto ierobežojumu pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība.

Ievērojot to, ka Birojs var atklāt tādus pārkāpumus, kurus pati partija nevar konstatēt (ziedojums ir veikts par summu, kas pārsniedz Valsts ieņēmumu dienestā pēdējo triju gadu laikā deklarētos privātpersonas ienākumus, ziedojumu ir veikusi persona, kurai ir aizliegts ziedot, partijas finansēšana ir notikusi, izmantojot trešo personu starpniecību), par šādiem pārkāpumiem netiek paredzēts administratīvais sods, bet Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums paredz finanšu līdzekļu atmaksāšanu valsts budžetā gadījumā, jo šādu pārkāpumu rezultātā iegūtie finanšu līdzekļi ir pretlikumīgi.

Par Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma normu pārkāpumiem Politisko organizāciju finansēšanas kontroles nodaļa sastādīja **21** administratīvā pārkāpuma protokolu un pieņēma **6** lēmumus par administratīvā soda piemērošanu kopumā **2250** latu apmērā.

Tika pieņemti **16** lēmumi par pretlikumīgi saņemto finanšu līdzekļu atmaksāšanu valsts budžetā **934 884,78** latu apmērā un par priekšvēlēšanu izdevumu apmēra pārsnieguma atmaksāšanu valsts budžetā **665 696,78** latu apmērā.

14.attēls. Biroja pieņemto lēmumu skaits par pretlikumīgi saņemtā finansējuma atmaksu 2003. – 2008.gads

Veicot ziedojumu patiesuma un likumības pārbaudes, 2 gadījumos konstatēts, ka ziedotāja ienākumi, iespējams, nav bijuši atbilstoši viņa izdevumiem, tāpēc pārbaudes materiāli par šo personu nosūtīti VID personas ienākumu likumības pārbaudei. VID, pamatojoties uz iepriekš veikto auditu rezultātiem, pieņēma lēmumus par papildus nodokļu aprēķināšanu un soda naudas uzlikšanu **2** personām par kopējo summu **19 497,21** latu apmērā.

Pamatojoties uz Biroja izdotajiem administratīvajiem aktiem, 2008.gadā Valsts kasē nomaksāti politiskajām organizācijām iepriekšējos gados uzliktie naudas sodi **7 300** latu apmērā, pretlikumīgie ziedojumi **28 764,84** latu apmērā.

Pamatojoties uz Biroja pieņemtajiem lēmumiem par administratīvo sodu piemērošanu, tiesu izpildītājiem naudas soda piedziņai ir nosūtīti **11** lēmumi un 3 izpildrīkojumi.

Pamatojoties uz Biroja prasības pieteikumiem tiesā, **3** politisko partiju darbība tika apturēta.

Lēmumu apstrīdēšana un pārsūdzēšana

No politiskajām partijām piemērotajiem administratīvajiem sodiem **3** Politisko organizāciju finansēšanas kontroles nodaļas lēmumi par saukšanu pie administratīvās atbildības tika apstrīdēti Biroja priekšniekam:

- 2 lēmumi atstāti negrozīti;
- 1 lēmums atcelts, izbeigta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā un partijai izteikts mutvārdu aizrādījums.

2008.gadā Biroja pārstāvji piedalījušies **14** tiesas sēdēs, kurās izskatīti politisko partiju prasības pieteikumi par Biroja priekšnieka lēmumiem administratīvā pārkāpuma lietās.

Notikušas arī **5** sēdes, kurās lūgts apturēt politisko partiju darbību.

Starptautiskā sadarbība un citu valstu pieredzes apkopošana

Starptautiskās sadarbības mērķis ir stiprināt Biroja spēju efektīvi novērst un apkarot korupciju un koordinēt Latvijai ar starptautiskiem līgumiem noteikto saistību izpildi korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā. Šim mērķim Birojs organizē darbinieku profesionālo spēju pilnveidošanu ārvalstīs, apgūst citu valstu labo praksi, stiprina sakarus ar atbildīgajām iestādēm ārvalstīs, aktīvi piedalās starptautisko organizāciju darbā, veicinot starptautisko prasību ieviešanu.

Būtiskākais starptautiskais notikums Latvijā korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā 2008.gadā bija **Starptautisko pretkorupcijas grupas (GRECO) III novērtēšanas kārtas ziņojuma par Latviju** pieņemšana GRECO plenārsēdē 10.oktobrī, Strasbūrā. Ziņojumam par Latviju ir divas daļas – par kriminālatbildību par koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem un par politisko partiju finansēšanas atklātumu. Ziņojumā par kriminālatbildību secināts, ka Latvijas Krimināllikumā attiecībā uz kukuļošanu un tirgošanos ar ietekmi šobrīd ir vairākas nepilnības saistībā ar Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā un tās Papildprotokolā ietvertajām prasībām. Latvijai sniegtas 8 rekomendācijas, kurās ieteikts grozīt vai izvērtēt atsevišķas Krimināllikuma normas attiecībā uz kukuļošanu, kukuļdevēja un kukuļošanas starpnieka atbrīvošanu no atbildības un tirgošanos ar ietekmi.

Ziņojuma daļā par partiju finansēšanu secināts, ka pašreizējā tiesiskā un institucionālā bāze politisko partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanai, sevišķi attiecībā uz atklātumu, uzraudzību un likuma piemērošanu, Latvijā ir labi attīstīta un kopumā atbilst Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendācijai *Rec (2003) 4* „Par kopīgiem pretkorupcijas noteikumiem politisko partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanā”. Vienlaikus nepieciešams precizēt esošo regulējumu un institucionālos risinājumus atsevišķos jautājumos, kam Latvijai sniegtas 5 rekomendācijas. Ierosināts veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka ārpus partijas struktūras esošo organizāciju, kas ir tieši vai netieši saistītas ar politisko partiju/koalīciju, iesaistīšanās priekšvēlēšanu kampaņā būtu atklāta un neapdraudētu Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā noteiktos principus, stiprināt Biroja neatkarību, izstrādāt kārtību Biroja darbinieku atlasei, veikt pasākumus, lai paaugstinātu fizisko personu atbildību par politisko partiju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem.

Biroja pārstāvji regulāri piedalās arī GRECO plenārsēdēs un kā eksperti citu valstu novērtēšanas vizītēs.

Būtisks notikums bija arī **Eiropas Savienības Padomes lēmuma 2008/852/TI „Par korupcijas apkarošanas kontaktpunktu tīklu”** pieņemšana 2008.gada 24.oktobrī. Lēmuma mērķis ir izveidot Eiropas Savienības dalībvalstu atbildīgo institūciju korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā tīklu. Tas tiks veidots kā informācijas apmaiņas forums par efektīviem pasākumiem un pieredzi, kā arī veicinās kontaktu izveidi un uzturēšanu. Šī iniciatīva aizsākās 2004.gadā ar projektu, ko iesniedza Austrija, Somija, Grieķija, Ungārija, Lietuva, Luksemburga un Slovākija. 2009.gadā Latvijā jāuzsāk darbs pie Padomes lēmuma ieviešanas, nozīmējot atbildīgās iestādes, sadarbībā ar citām valstīm nosakot tīkla darbības uzdevumus un izstrādājot statūtus.

Eiropas Savienības dalībvalstu policijas uzraudzības un pārbaudes dienestu, kā arī pretkorupcijas iestāžu iniciatīvas (EPAC) ietvaros sadarbībā ar Lietuvas Speciālo izmeklēšanas dienestu Birojs 2008.gada maijā Rīgā organizēja EPAC **darba grupas „Pretkorupcijas iestāžu standarti un laba prakse”** tikšanos. Tajā piedalījās pretkorupcijas un citu atbildīgo iestāžu pārstāvji no Lietuvas, Albānijas, Austrijas, Itālijas, Polijas, Rumānijas un Latvijas. Sanāksmē tika pārrunāta šo valstu prakse divos darba grupas izvirzītos būtiskos jautājumos: kā izvērtēt pretkorupcijas politikas un pretkorupcijas iestāžu darba rezultātus; un kā veiksmīgāk iesaistīt iedzīvotājus, valsts un privāto sektoru cīņā pret korupciju.

Birojs turpina pārstāvēt Latviju **Apvienoto Nāciju Organizācijas** (turpmāk – ANO) darba grupā par ANO Pretkorupcijas konvencijas ieviešanas uzraudzību (*Working Group on the Review of the Implementation of the UN Convention against Corruption*). Pārskata periodā Biroja pārstāvis piedalījās 3 darba grupas sanāksmēs 28. – 29.augustā, 22. – 24.septembrī un 15. – 17.decembrī ANO mītnē Vīnē. Darba grupā pārskata periodā vispirms tika apkopoti priekšlikumi uzraudzības mehānisma izstrādei kopumā no 32 valstīm, tajā skaitā Biroja sagatavotie. Latvijas priekšlikumi tika izstrādāti saskaņā ar 2006.gada Dalībvalstu konferences sanāksmes rezolūciju 1/1 „Ieviešanas uzraudzība” un saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes 2007.g. decembrī apstiprināto kopīgo pozīciju „Par ANO konvencijas uzraudzības mehānismu”. Latvijas pārstāvis rosināja veidot efektīvu un spēcīgu konvencijas uzraudzības mehānismu, kontrolējot saistību izpildi, izmantot valstu sniegto oficiālo informāciju, kā arī citus avotus, piemēram, nevalstiskās organizācijas, veikt neatkarīgu ekspertu novērtējumu un publiskot gala ziņojumus. Latvija atbalsta arī valstu savstarpējās novērtēšanas vizītes. Līdzīga nostāja ir arī citām Eiropas Savienības valstīm, ASV, Kanādai, Austrālijai, Norvēģijai, Šveicei. Savukārt tādas valstis kā Ēģipte, Pakistāna, Irāna, Ķīna un Kuba turpina iebilst pret lielāko daļu no šiem priekšlikumiem, īpaši pret citu valstu ekspertu vizītēm šajās valstīs, uzskatot, ka to ziņojumi var būt tendenciozi un politiski motivēti. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu ir notikusi šo dažādo nostāju intensīva skaidrošana, tomēr nevar vērtēt, ka būtu panākts kompromiss kādā no punktiem. Pozitīvi vērtējams tas, ka pārskata periodā kopumā uzlabojusies Eiropas Savienības valstu sadarbība un kopumā pieaug līdzīgi domājošo valstu skaits. Darbs pie uzraudzības mehānisma projekta jāturpina līdz 2009.gada novembrim.

Biroja pārstāvji regulāri piedalās **Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja – OLAF** sanāksmēs un rīkotajās apmācībās par koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs. 2008.gadā Biroja pārstāvis Latvijas Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzības koordinācijas padomē piedalījās OLAF Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienestu (AFCOS) Apaļā galda sanāksmē, kurā centrālais jautājums bija **krāpšanas un korupcijas apkarošanas praktiskie aspekti** un dalībvalstis tika aicinātas vairāk pievērsties

savstarpējai pieredzes un informācijas apmaiņai un uzsvēra, ka, ņemot vērā to, ka tuvojas Eiropas Parlamenta vēlēšanas, korupcijas un krāpšanas jautājumi būs uzmanības centrā.

2008.gadā Birojs vairākkārt ir piedalījies pasākumos ar mērķi sniegt atbalstu citām valstīm un uzņēma ārvalstu delegācijas, kas interesējās par Latvijas pieredzi korupcijas novēršanā un apkarošanā. Minēto valstu vidū ir tādas valstis kā Bulgārija, Gruzija, Kirgizstāna, Moldova, Turkmenistāna un Ukraina.

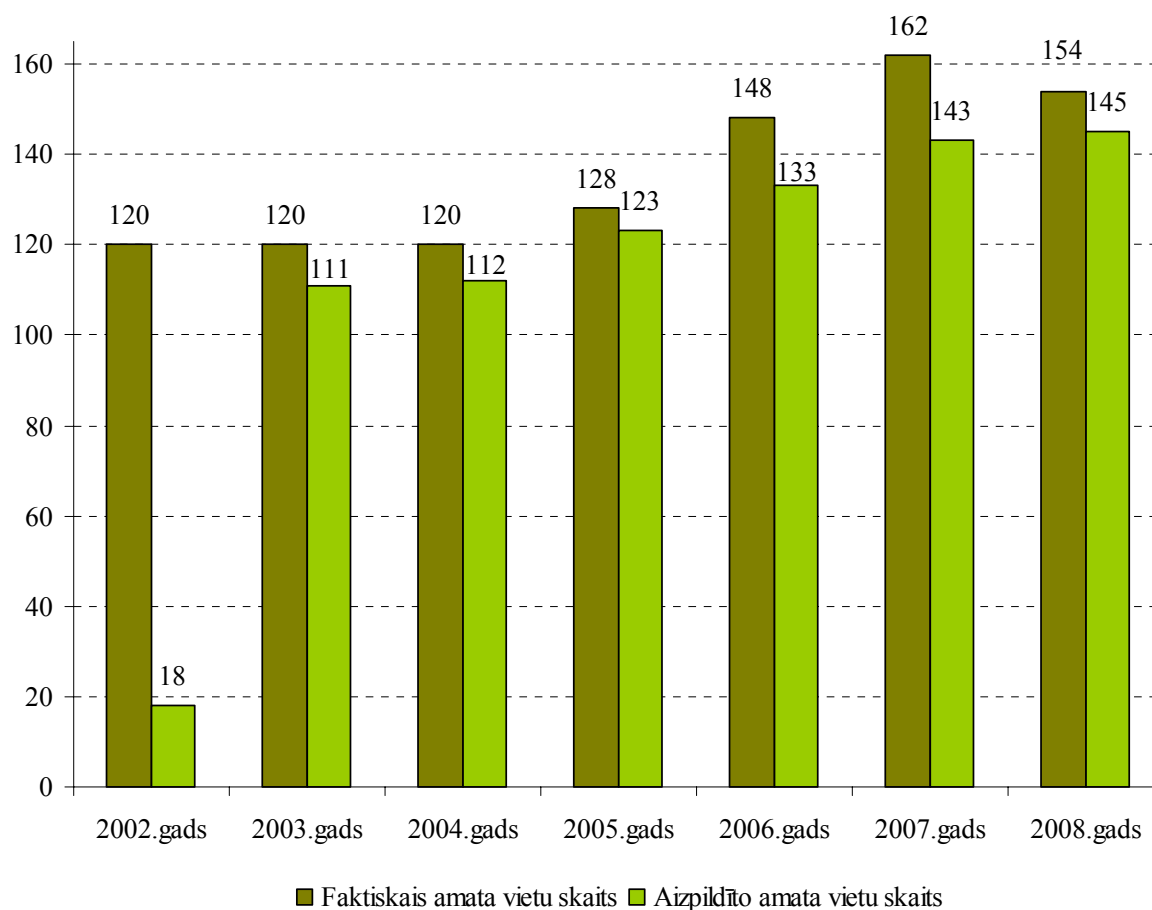

Biroja personāls

2008.gada sākumā Birojā strādāja 143 darbinieki (124 amatpersonas un 19 darbinieki), gada beigās – **145** darbinieki (125 amatpersonas un 20 darbinieki). Kopumā Birojā 2008.gada sākumā bija 162, gada beigās 154 amata vietas.

Faktiskais vidējais darbinieku skaits 2008.gadā bija 144 darbinieki, tai skaitā, faktiskais vidējais amatpersonu skaits – 125.

15.attēls. Amata vietu skaita dinamika 2002. – 2008.gads

2008.gadā Birojā amatā ieceltas **14** amatpersonas un pieņemti darbā **2** darbinieki, atbrīvotas 14 amatpersonas. Pārskata perioda beigās Birojā bija 9 vakantas amata vietas.

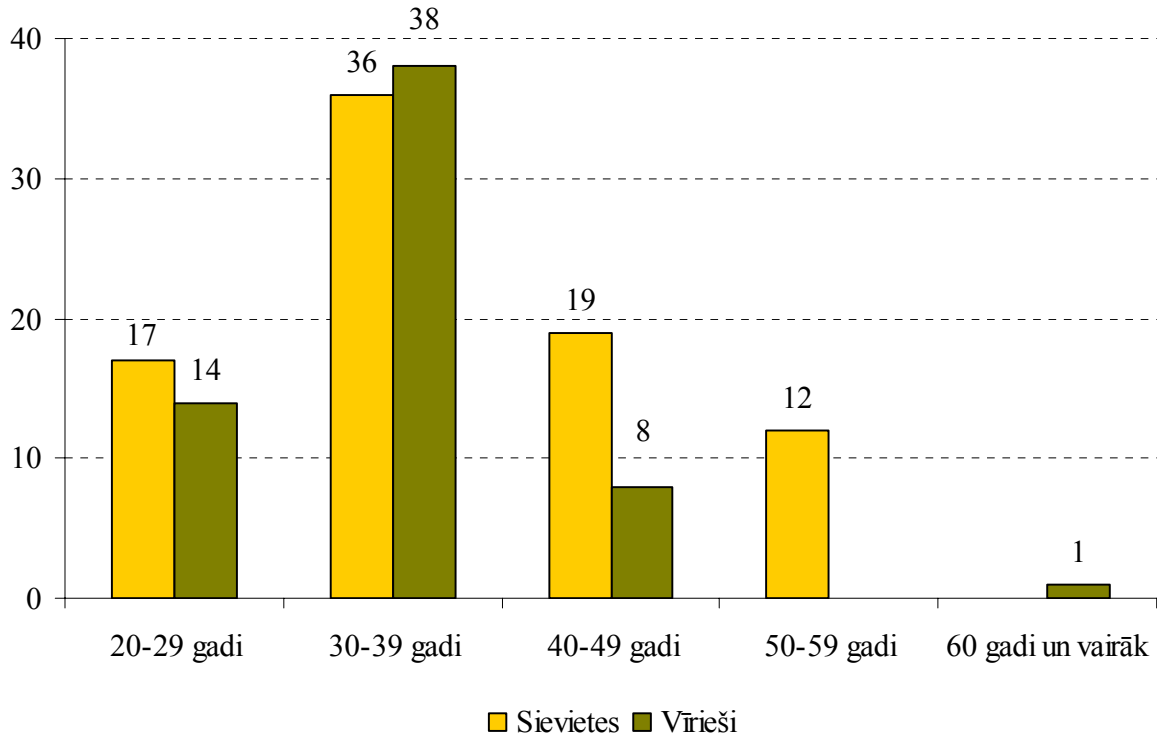
Biroja personāla rotācijas koeficients² 2008.gadā bija 0,21. Personāla atjaunošanas koeficients³ 0,11.

Gada beigās Birojā strādāja 61 vīrietis (42%) un 84 sievietes (58%). Darbinieku vidējais vecums – 35 gadi.

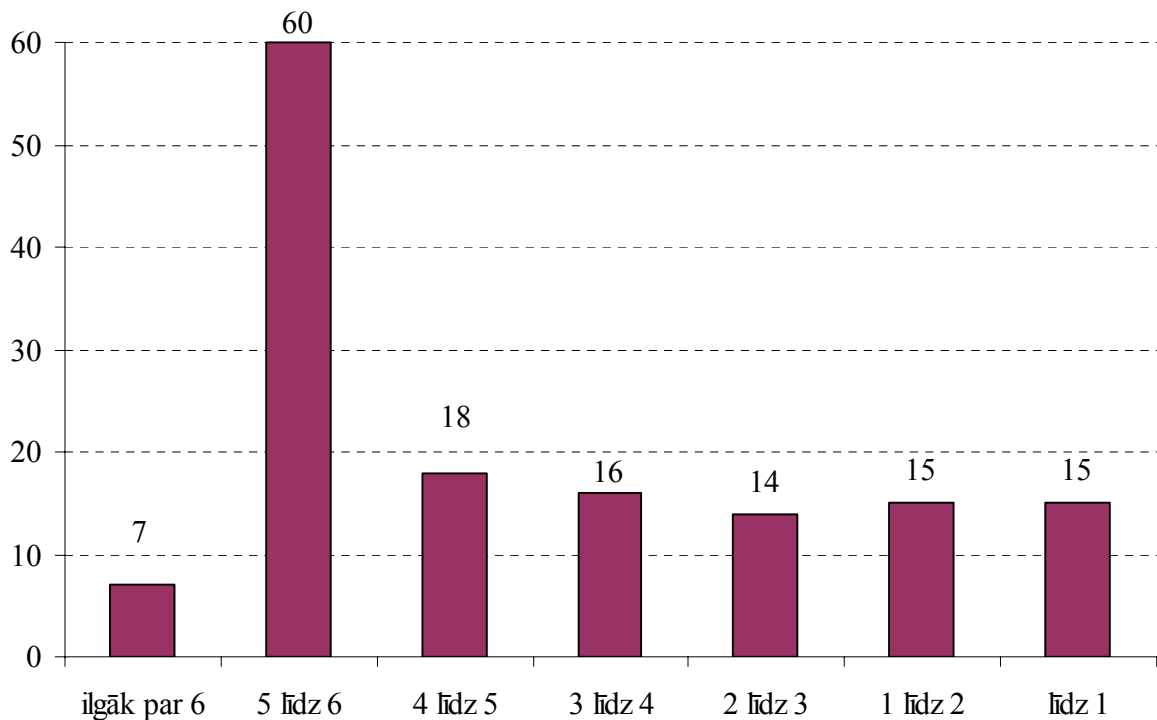
² pieņemto skaits + atbrīvoto skaits/darbinieku vidējais skaits

³ pieņemto skaits/darbinieku vidējais skaits

16.attēls. Biroja darbinieku sadalījums pēc vecuma un dzimuma

17.attēls. Darbinieku sadalījums pēc nostrādātā laika Birojā (gadi)

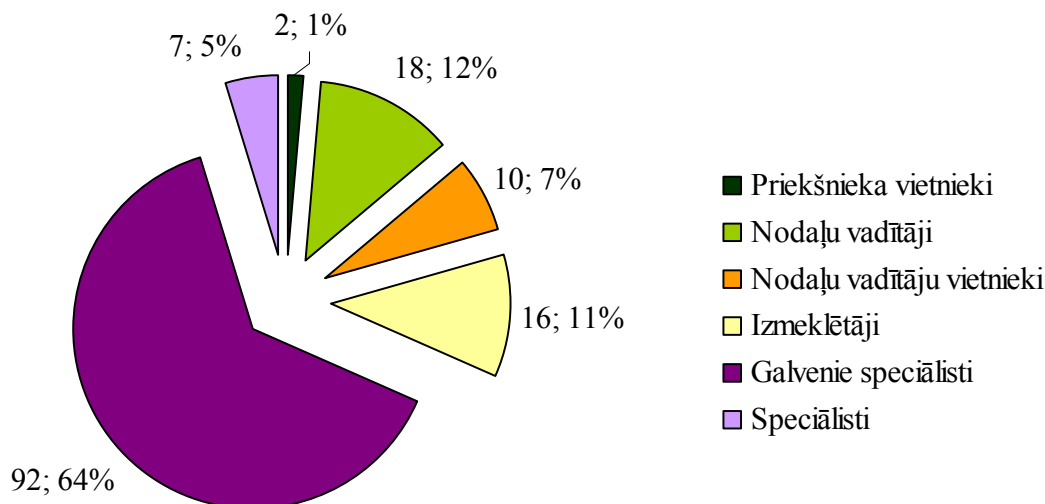
Izmaiņas Biroja struktūrā 2008.gadā

2008.gadā Biroja struktūrā tika veiktas vairākas būtiskas izmaiņas – Darbības nodrošinājuma nodaļā esošā lietvedība tika pievienota Ziņojumu centram, izveidojot Informācijas aprites un lietvedības nodaļu, 2008.gada oktobrī sevišķās lietvedības funkcija

tika atdalīta no slepenības režīma nodrošināšanas, savukārt decembrī slepenības režīma nodrošināšanas funkcija tika pievienota Iekšējās kontroles nodaļai.

Virkne izmaiņu 2008.gada otrajā pusgadā saistītas ar nepieciešamību izpildīt Ministru kabineta nolemto par amata vietu un budžeta samazināšanu, līdz ar to Birojs atteicās no finansējuma 8 vakantajām amata vietām, kuras tika likvidētas un uz 2008.gada 31.decembri Birojā bija 154 amata vietas līdzšinējo 162 vietā.

18.attēls. Biroja darbinieku sadalījums pēc amatiem uz 2008.gada 31.decembri

Biroja darbinieku izglītība un kvalifikācijas paaugstināšana

2008.gada beigās Birojā strādāja 127 (87,6%) darbinieki ar augstāko izglītību, 18 (12,4%) darbinieki ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību, 8 (5,5%) darbinieki turpina mācības augstskolā. 70 Biroja darbinieki ir ieguvuši profesionālo augstāko izglītību vai bakalaura grādu, 57 maģistra grādu un 4 darbinieki studē doktorantūrā.

1.tabula Personāla iedalījums pēc izglītības jomām

	<i>Darbinieku skaits</i>	<i>%</i>
Darbinieku skaits ar augstāko izglītību	127	87,6
t.sk. amatpersonas	123	84,8
t.sk. darbinieki	4	2,8
Darbinieku sadalījums pa izglītības līmeņiem		
maģistra grāds	57	39,3
bakalaura grāds un profesionālā augstākā izglītība	70	48,3
vidējā, vidējā speciālā izglītība	18	12,4
Izglītības jomas*		
tiesību zinātnes	66	52
ekonomika un finanses	29	22,8
politikas zinātne un socioloģija	6	4,7
komunikācijas (žurnālistika, sabiedriskās attiecības)	1	0,8
citas	25	18,5

* pēc iegūtās pirmās augstākās izglītības

Budžeta informācija

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2008.gadā (latos)

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	3 580 670	3 650 108	3 650 108
1.1.	dotācijas	3 558 421	3 650 108	3 650 108
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	--	--	--
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	22 249	--	--
2.	Izdevumi (kopā)	3 482 647	3 650 108	3 493 020
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	3 373 118	3 568 271	3 411 183
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	4 741	3 945	3 944
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	3 368 377	3 564 326	3 407 239
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	109 529	81 837	81 837

Saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2008.gadam” Birojam tika piešķirti 3 650 108 lati, no kuriem izlietoti 3 493 202 lati jeb 96%. Kopējais atlikums uz 2008.gada beigām sastādīja 157 tūkst. latu. Līdzekļu atlikums 62 tūkst. latu saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 5.februāra noteikumu Nr.63 „Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja budžeta programmā 02.00.00 „Operatīvās darbības pasākumu nodrošināšana” paredzētās apropriācijas piešķiršanas, izlietojuma un uzraudzības kārtība” 4.punktu gada beigās tika atmaksāts valsts budžetā. Līdzekļi atlīdzībai 95 tūkst. latu apmērā 2008.gadā netika izlietoti, ievērojot valdības noteiktos ierobežojumus.

Biroja kopējo izdevumu izpilde 2008.gadā ir 3 493 tūkst. latu, salīdzinot ar iepriekšējā gada izpildi izdevumu apjoms ir palielinājies par 10 tūkst. latu jeb 0,3%. Tas saistīts ar izdevumu palielināšanos par virsstundu darbu, kas likumā „Par valsts budžetu 2008.gadam” tika ietverts kā prioritārais pasākums.

Iekšējās kontroles sistēmas efektivitātes pilnveidošana

Lai nodrošinātu efektīvu un mērķtiecīgu institūcijas darbību, tiek veidotas, uzturētas un uzraudzītas iekšējās kontroles sistēmas. Šo sistēmu darbības novērtēšanai valsts pārvaldē ieviests iekšējais audits, kura darbības pamatprincipi noteikti Iekšējā audita likumā. Saskaņā ar šo likumu un 2003.gada 15.maija Ministru prezidenta rīkojumu Nr.223 „Grozījumi Ministru prezidenta 2003.gada 11.februāra rīkojumā Nr.57 „Par iekšējā audita sistēmu Ministru prezidentam tieši padotajās institūcijās”” 2.punktu, Birojā izveidota Iekšējā audita nodaļa audita veikšanai iestādē.

Atbilstoši Iekšējā audita nodaļas izstrādātajiem stratēģiskajam un gada plānam 2008.gadā tika veikti 8 auditi 4 sistēmās: 1 audits – kopējās pārvaldes un vadības sistēmā, 1 audits – darbības nodrošināšanas sistēmā, 1 audits – dokumentu plūsmas, 2 auditi – informācijas tehnoloģiju un 3 auditi – Biroja specifiskās sistēmās.

Iekšējais audits konstatēja, ka kontroles sistēma Birojā ir izveidota un kopumā atbilst Ministru kabineta 2003.gada 19.augusta noteikumiem Nr.466 „Par iekšējās kontroles sistēmas izveidošanas pamatprasībām”, taču dažās auditējamās sistēmās tā nedarbojas pietiekami efektīvi. Pamatojoties uz sniegtajiem iekšējā audita ieteikumiem, pastāvīgi tiek pilnveidoti kontroles mehānismi, kas nodrošina sistēmas nepārtrauktu darbību.

2008.gada sākumā atklājās, ka Biroja administratīvajā blokā ietilpstošās Slepēnības režīma nodrošināšanas nodaļas atbildīgas amatpersonas bija veikušas prettiesiskas darbības, lielā apmērā piesavinoties tām atbildīgā glabāšanā nodoto naudu, kas vairākos kriminālprocesos atzīta par lietisko pierādījumu.

Ņemot vērā to, ka ar šīm darbībām tika nodarīts būtisks kaitējums valsts pārvaldes un paša Biroja interesēm, valdība izveidoja komisiju Biroja priekšnieka A.Loskutova atbildības izvērtēšanai, kas konstatēja viņa neatbilstību ieņemamajam amatam, jo komisijas ieskatā viņš nebija izveidojis un nodrošinājis visaptverošu un efektīvu iekšējās kontroles sistēmu par kriminālprocesos izņemto un Biroja Slepēnības režīma nodrošināšanas nodaļas glabāšanā nodoto naudas līdzekļu uzskaiti, apriti un saglabāšanu, kā arī nebija pienācīgi realizējis viņam piešķirto kompetenci vairāku normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

Jau 2007.gada oktobrī valdības izveidota komisija savā ziņojumā par Biroja priekšnieka A.Loskutova atbilstību ieņemamajam amatam, nodrošinot normatīvo aktu ievērošanu operatīvo finanšu līdzekļu uzskaitē un lietošanā, secināja, ka Birojā pilnā apjomā nav nodrošināta Operatīvās darbības likuma prasību par operatīvās darbības finansēšanas līdzekļu izlietošanas un iekšējās kontroles kārtības noteikšanu izpilde. Tika konstatēts, ka, atspoguļojot par operatīvās darbības finansējumu iegādātās materiālās vērtības grāmatvedības uzskaitē un Biroja gada pārskatos, nav nodrošināta likuma „Par grāmatvedību” prasību izpilde par to, ka grāmatvedību kārtoti tā, lai grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tā darbības rezultātiem, naudas plūsmu noteiktā laikposmā, kā arī konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei. Turklāt komisija ziņojumā norādīja, ka Biroja priekšnieks par atbildīgo personu, kas veica uzskaiti par operatīvo līdzekļu izlietojumu, noteica darbinieku bez attiecīgas kvalifikācijas.

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 4.panta pirmo daļu un 5.panta sestās daļas 12.punktu, pamatojoties uz ģenerālprokurora vadītās komisijas atzinumu un ievērojot Ministru kabineta ieteikumu, Saeima 2008.gada 29.jūnijā pieņēma lēmumu atbrīvot A.Loskutovu no Biroja priekšnieka amata.

Lai novērstu konstatētos trūkumus, kā arī nodrošinātos pret līdzīgu pārkāpumu atkārtosanos, Birojs 2008.gadā veicis vairākus pasākumus iekšējās kontroles sistēmas sakārtošanai, izstrādājot nepieciešamos iekšējos normatīvos aktus un pilnveidojot esošos, precizējot atbildīgo amatpersonu pienākumus un atbildību, veiktas pārbaudes par finanšu

līdzekļiem, kas birojā atrodas glabāšanā, uzsākts reorganizācijas process, pārdalot funkcijas un veidojot nodaļu restrukturizāciju. Iekšējā audita rezultātā ieteikts izstrādāt dažādu kontroles procedūru aprakstus.

Ir uzsākta esošā Biroja iekšējā pretkorupcijas plāna 2007. – 2009.gadam aktualizācija, pārskatīti korupcijas riski Birojā, noteikti pasākumi to mazināšanai, izvērtējot prioritātes.

Veiktas strukturālas izmaiņas slepenības un drošības režīma, kā arī, kontroles sistēmas nodrošināšanā. Lai nodrošinātu sevišķajā lietvedībā reģistrēto valsts noslēpuma objektu uzskaites kontroli, sevišķās lietvedības funkcijas atdalītas no slepenības režīma nodrošināšanas struktūrvienības un slepenības režīma nodrošināšana apvienota ar iekšējās kontroles nodaļu, izveidojot atsevišķu iekšējās drošības nodaļu, kuras galvenie uzdevumi ir: 1) slepenības režīma nodrošināšana un pārraudzība Birojā; 2) dienesta pārbaužu, dienesta izmeklēšanu, iesniegumu, sūdzību un citu materiālu par Biroja amatpersonu un darbinieku rīcību izskatīšana.

Lai nodrošinātu Biroja telpas pret nepiederošu personu neatļautu iekļūšanu un 2004.gada 6.janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr.21 „Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi” prasības, tika uzlabota Biroja kabinetu signalizācijas sistēma un apsardze.

Atbilstoši 2004.gada 6.janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.21 „Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi” izstrādāts iekšējais normatīvais akts par valsts noslēpuma aizsardzības pasākumiem Birojā un izstrādāts valsts noslēpumu evakuācijas plāns ārkārtas situācijā vai izņēmuma stāvoklī.

Pārskatīts un ar Satversmes aizsardzības biroju saskaņots to amatpersonu, kurām pildot amata pienākumus nepieciešama pieeja valsts noslēpumam, NATO un Eiropas Savienības klasificētajai informācijai, saraksts un saskaņā ar to veikta speciālo atļauju kategoriju maiņa atsevišķiem darbiniekiem.